

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง ผลของการสอนซ่อมเสริม โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบ จิ๊กซอว์ที่มีต่อเจตคติและผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทยของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยขอเสนอวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการสอนซ่อมเสริม
 - 1.1 ความหมายของการสอนซ่อมเสริม
 - 1.2 หลักการสอนซ่อมเสริม
 - 1.3 ประเภทของการสอนซ่อมเสริม
 - 1.4 ประเภทของผู้เรียนที่ควรได้รับการสอนซ่อมเสริม
 - 1.5 วิธีการสอนซ่อมเสริม
2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทย
 - 2.1 ความหมายของหลักการใช้ภาษาไทย
 - 2.2 ความสำคัญของการสอนหลักภาษาไทย
 - 2.3 จุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทย
 - 2.4 แนวทางการจัดการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทย
3. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ
 - 3.1 ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือ
 - 3.2 ความสำคัญของการเรียนรู้แบบร่วมมือ
 - 3.3 หลักการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ
 - 3.4 รูปแบบจิ๊กซอว์
 - 3.5 ประโยชน์ของการเรียนรู้แบบร่วมมือ
4. เจตคติต่อหลักการใช้ภาษาไทย
 - 4.1 ความหมายของเจตคติ
 - 4.2 ลักษณะของเจตคติ

- 4.3 องค์ประกอบของเจตคติ
- 4.4 ประโยชน์ของเจตคติ
- 4.5 การเปลี่ยนแปลงเจตคติ
- 4.6 การวัดเจตคติ
- 4.7 การพัฒนาเจตคติ
- 4.8 ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติกับผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้
5. ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้
 - 5.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้
 - 5.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้
 - 5.3 การประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้
 - 5.3.1 ความหมายของการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้
 - 5.3.2 จุดมุ่งหมายของการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้
 - 5.3.3 ประเภทของการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้
 - 5.3.4 วิธีประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้
 - 5.3.5 ประโยชน์ของการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 6.1.1 งานวิจัยการสอนซ่อมเสริม
 - 6.1.2 งานวิจัยการจัดการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทย
 - 6.1.3 งานวิจัยการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบจิ๊กซอว์
 - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ
7. กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับการสอนซ่อมเสริม

1. ความหมายของการสอนซ่อมเสริม

นักการศึกษาหลายคน ได้กล่าวถึงความหมายของการสอนซ่อมเสริมไว้
ดังนี้

การสอนซ่อมเสริม คือ การแก้ไขการเรียนการสอนที่ไม่ได้ผลและขจัดอุปสรรคในการเรียนรู้ (Blair, 1957, pp. 14-15)

การสอนซ่อมเสริม คือ การสอนเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียนที่
ได้รับการวินิจฉัย และแก้ไขการเรียนการสอนเป็นรายบุคคล (Tansley, 1969, p. 98)

การสอนซ่อมเสริม คือ การให้นักเรียนได้เรียนสิ่งที่ เป็นปัญหาในชั้นเรียน
ปกติในครั้งแรก โดยครูผู้สอนจัดชั้นเรียนตามระดับความสามารถของนักเรียน และสอน
เป็นกลุ่มย่อยหรือรายบุคคล เพื่อให้ตรงกับปัญหาและความต้องการของนักเรียน
(Harris, 1971, p. 247)

การสอนซ่อมเสริม คือ การสอนที่จัดขึ้นเป็นพิเศษ เพื่อให้ นักเรียนมี
ประสิทธิผลในการเรียน เช่น การสอนซ่อมเสริมให้กับนักเรียนที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับ
การอ่าน (Good, 1973, p. 590)

การสอนซ่อมเสริม คือ การแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียนโดยเตรียม
วิธีการที่จะแก้ไขให้ถูกต้อง เพื่อช่วยให้นักเรียนหยุดพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง และชี้แนะ
แนวทางที่ถูกต้อง ซึ่งทำให้นักเรียนมีความสามารถในการเรียนยิ่งขึ้นไปอีก
(Kochevar, 1975, pp.18-19)

การสอนซ่อมเสริม คือ การสอนเด็กที่พัฒนาการด้านการเรียนยังไม่เต็มความสามารถในการเรียนตามปกติ โดยการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่จะมีผลต่อการเรียนรู้ที่ไม่ถูกต้อง ตลอดจนเสริมทักษะในการเรียนใหม่ ๆ (ศรียา นิยมธรรม และ ประภัสสร นิยมธรรม, 2525, หน้า 24)

การสอนซ่อมเสริมเป็นการสอนเพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง การสอนซ่อม และการวินิจฉัยเป็นของคู่กัน กล่าวคือ การวินิจฉัยที่มีคุณค่าจะต้องคิดตามด้วยการสอนซ่อม เช่นเดียวกับการสอนซ่อมที่มีคุณค่าจะต้องเป็นการสอนซ่อมที่ดำเนินต่อจากการวินิจฉัย การสอนซ่อมใดที่ดำเนินการไปโดยปราศจากการวินิจฉัย คือ สอนไปโดยไม่ทราบข้อบกพร่องของนักเรียน การสอนซ่อมย่อมไร้จุดหมายที่แน่นอน จึงไม่เกิดประโยชน์แก่ตัวนักเรียนเท่าที่ควร (ดวงเดือน อ่อนนุ่ม, 2533, หน้า 111)

กล่าวโดยสรุป การสอนซ่อมเสริม หมายถึง การวินิจฉัยและแก้ไขข้อบกพร่องในการเรียนของนักเรียนทั้งกลุ่มและรายบุคคล รวมทั้งเสริมทักษะเพิ่มความสามารถในการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน

2. หลักการสอนซ่อมเสริม

การสอนซ่อมเสริมมีความสำคัญในการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากมีนักเรียนที่ควรได้รับการวินิจฉัยและแก้ไขข้อบกพร่องในการเรียนรู้ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องทราบหลักการสอนซ่อมเสริมซึ่งมีนักการศึกษากล่าวไว้ ดังนี้

Harris (1971, p. 286) กล่าวถึง หลักการสอนซ่อมเสริมไว้ดังนี้

1. เริ่มต้นจากวิเคราะห์ปัญหาพื้นฐาน และสภาพที่เป็นอยู่ของนักเรียน
2. ใช้วิธีสอนที่หลากหลายและมีความยืดหยุ่นเพื่อให้เหมาะกับนักเรียน

แต่ละคน

3. มีการจัดเวลาให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน

4. การสอนซ่อมเสริมควรมีกิจกรรมและสื่อที่หลากหลายเพื่อจะได้ไม่
เบื้อหน่าย
5. ควรมีการทบทวนความรู้ที่ได้เรียนมาแล้ว
 6. ให้นักเรียนทราบความก้าวหน้าของตนเองทุกระยะอย่างสม่ำเสมอ
 7. ให้นักเรียนแข่งขันกับตัวเองมากกว่าแข่งขันกับเพื่อนในกลุ่ม
 8. มอบหมายงานให้แก่นักเรียนเพื่อฝึกให้มีความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น
 9. เลือกงานที่นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ด้วยความพอใจ

Wilson (1972, pp. 37-38) กล่าวถึง หลักการสอนซ่อมเสริม ดังนี้

1. การสอนซ่อมเสริมที่มีประสิทธิภาพต้องทำให้เห็นว่าสามารถนำไปสู่
ประสบผลสำเร็จได้อย่างชัดเจน
2. การสอนซ่อมเสริมต้องใช้สื่อการสอนเพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจ
3. นักเรียนต้องรับการฝึกปฏิบัติจริง
4. การสอนซ่อมเสริมมีผลต่อการพัฒนาทักษะของนักเรียน
5. การสอนซ่อมเสริมจะต้องยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับนักเรียน
6. การสอนซ่อมเสริมต้องบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด
7. การสอนซ่อมเสริมต้องได้รับความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย
ทั้งนักเรียน ครู ผู้บริหาร และผู้ปกครอง

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2553, หน้า 398) กล่าวถึงหลักการสอนซ่อมเสริม
วิชาภาษาไทยว่า เมื่อได้สำรวจข้อบกพร่องในการใช้ภาษาของนักเรียนเป็นรายบุคคลแล้ว
ครูควรวางแผนร่วมกับนักเรียนว่าจะแก้ไขข้อบกพร่องนั้น ๆ ด้วยวิธีใด สิ่งสำคัญที่สุด
คือ นักเรียนจะต้องเกิดความรู้สึกว่าการแก้ไขข้อบกพร่องนั้นเป็นสิ่งจำเป็นต้องทำและ
เต็มใจที่จะแก้ไขปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น ในการแก้ไขข้อบกพร่องนั้นต้องกำหนด
วัตถุประสงค์ให้แน่ชัด ต้องกำหนดเวลาที่ใช้ในการแก้ ต้องมีวัสดุอุปกรณ์ที่จะช่วยแก้และ
ที่สำคัญยิ่ง คือ วิธีการต่าง ๆ ที่ใช้แก้ไข ซึ่งย่อมจะแตกต่างกันไปตามความแตกต่างของ
บุคคลและตามลักษณะของข้อบกพร่องนั้น ๆ

กล่าวโดยสรุป หลักการสอนซ่อมเสริมมีหลักการสำคัญ ได้แก่ วิเคราะห์ ปัญหาของนักเรียนเพื่อกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ เลือกวิธีสอนซ่อมเสริม ซึ่งควร ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับลักษณะของนักเรียนเป็นรายบุคคล นอกจากนี้ ควรจัดกิจกรรม การเรียนรู้และเลือกใช้สื่อประกอบการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยเฉพาะในวิชาภาษาไทย ควรชี้แจงให้นักเรียนเห็นข้อบกพร่องและตระหนักถึงความสำคัญของการสอนซ่อมเสริม

3. ประเภทของการสอนซ่อมเสริม

การสอนซ่อมเสริมเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องในการเรียนสำหรับนักเรียน แต่ละกลุ่มย่อมมีความแตกต่างกันตามลักษณะของนักเรียน ซึ่งนักการศึกษาได้แบ่งเป็น ประเภทต่าง ๆ ดังนี้

Otto, McMenemy, and Smith (1973, pp 34-35) ได้แบ่งประเภทของ การสอนซ่อมเสริมไว้ 4 ประเภท ดังนี้

1. การสอนเพื่อแก้ไข (Corrective Instruction) เป็นการสอนในชั้น เรียนปกติ ผู้สอนอาจเป็นครูประจำชั้นหรือครูประจำวิชา หากนักเรียนทั้งชั้นหรือ นักเรียนส่วนใหญ่ที่เข้าใจผิดในเนื้อหาบางเรื่อง หรือเรียนอ่อนกว่าที่ควรจะเป็นในเนื้อหา ของบางวิชา การสอนประเภทนี้ต้องอาศัยการวิเคราะห์ปัญหาก่อนที่จะใช้วิธีหรือเทคนิค การสอนเพื่อช่วยแก้ไข อาจต้องนำเอาเทคนิคการสอนเพื่อสร้างทักษะการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ เป็นพิเศษมาประกอบ

2. การสอนซ่อม (Remedial Instruction) เป็นการจัดการเรียนรู้นอก ห้องเรียนซึ่งเน้นการเสริมทักษะการเรียนรู้ใหม่ ๆ หรือช่วยแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียน ที่ต้องการความช่วยเหลือจากครู การสอนแบบประเภทนี้ส่วนใหญ่จะจัดการเรียนรู้เป็น รายบุคคลหรือรายกลุ่มย่อย เช่น กลุ่มที่ปัญหาทางเลขคณิต กลุ่มแก้ไขการพูด กลุ่มที่มี ปัญหาการอ่าน เป็นต้น

3. การสอนโดยปรับระดับ (Adapted Instruction) เป็นวิธีการสอนสำหรับนักเรียนที่เรียนช้ากว่าปกติ โดยไม่ต้องการทั้งการสอนแก้ไขและการสอนซ่อมเสริม การสอนประเภทนี้สามารถดำเนินไปในห้องเรียนตามปกติ สามารถใช้หลักสูตรร่วมกัน มีวิธีการสอนซ่อมเดียวกัน แต่ความคาดหวังในจากนักเรียนแตกต่างกัน เพราะนักเรียนจะเรียนช้ากว่านักเรียนทั่วไป ซึ่งมีข้อจำกัดและความสามารถในการเรียนรู้ ดังนั้นเนื้อหาที่นำเสนอตลอดจนวิธีการที่จะใช้สอนจะต้องปรับให้ใกล้เคียงกับความสามารถของนักเรียน

4. การสอนเร่ง (Accelerated Instruction) ส่วนใหญ่เป็นการสอนให้แก่เด็กที่มีความสามารถสูง โดยเฉพาะนักเรียนฉลาดและสติปัญญาสูง แต่เด็กนักเรียนไม่ได้ใช้สติปัญญาเต็มตามศักยภาพ อาจเป็นเพราะการหลบหลีกเลื่องงาน และความร่วมมือจากกลุ่มเพื่อน หรือเป็นผู้มีความคิดแปลกใหม่ ๆ ความคิดเห็นดังกล่าวไม่ได้รับความสนใจหรือมีผู้เห็นว่าเป็นเรื่องไร้สาระ นักเรียนจึงเกิดความท้อแท้และมีปัญหาในการปรับตัว เพราะไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนได้ทุกกลุ่ม ถึงแม้จะแยกไปเรียนร่วมกับนักเรียนที่เรียนเก่งก็ยังมีปัญหาด้านร่างกายและสังคมอยู่ การจัดการศึกษาให้กลุ่มดังกล่าวจึงต้องมีลักษณะพิเศษออกไป เช่น สอนเสริมและการจัดชั้นเรียนหรือโรงเรียนพิเศษ

อัญชลี แจ่มเจริญ และ สุกัญญา ชาติวรรณ (2523, หน้า 13) ได้แบ่งประเภทของการสอนซ่อมเสริมไว้ 2 ประเภท สรุปได้ดังนี้

1. การสอนซ่อมเสริมสำหรับนักเรียนที่เรียนอ่อนหรือเรียนไม่ทันเพื่อนในชั้นเรียน เพื่อให้ทันเพื่อนเหล่านั้นสามารถเรียนทันเพื่อนที่อยู่ในระดับชั้นเรียนเดียวกัน
2. การสอนซ่อมเสริมสำหรับนักเรียนที่ฉลาดให้มีโอกาสใช้ความสามารถของตนอย่างเต็มที่ไปในแนวทางที่ถูกต้องและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

กล่าวโดยสรุป การสอนซ่อมเสริมสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ ประเภทที่ 1 คือ การสอนซ่อมเสริมสำหรับนักเรียนที่มีข้อบกพร่องในการเรียน เช่น ไม่

เข้าใจเรื่องที่ศึกษา เรียนซ้ำ มีความสามารถในการเรียนรู้จำกัด และประเภทที่ 2 คือ การสอนซ่อมเสริมสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนรู้สูง มีความคิดแปลกใหม่ การจัดการเรียนรู้ทั้ง 2 ประเภท เน้นการพัฒนาความสามารถของนักเรียนให้เต็มตามศักยภาพ

4. ประเภทของผู้เรียนที่ควรได้รับการสอนซ่อมเสริม

ศรียา นิยมธรรม และ ประภัสสร นิยมธรรม (2525, หน้า 26-27) ได้จำแนก ผู้ที่ควรได้รับการสอนซ่อมเสริมไว้ 6 ประเภท

1. ผู้ที่เรียนซ้ำ ได้แก่ ผู้ที่มีไอคิวระหว่าง 70-90 คนเหล่านี้มีความสามารถจำกัด จึงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และเรียนรู้ช้ากว่าปกติ นอกจากนี้ ยังขาดทักษะเบื้องต้นต่าง ๆ ซึ่งทำให้การเรียนยิ่งช้าลงไปอีก เป็นผลให้เด็กเกิดความท้อแท้และมีปัญหาจึงควรได้รับการสอนเสริม
2. ผู้ที่มีปัญญาเลิศ ปกติคนกลุ่มนี้จะถูกกละเลยเพราะครุคิดว่าเป็นผู้ที่สามารถช่วยตัวเองได้ การสอนตามปกติมักทำให้เกิดความเบื่อหน่าย จึงควรได้รับการสอนซ่อมเสริม เพื่อพัฒนาความสามารถที่มีอยู่ให้เต็มตามศักยภาพ
3. ผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสติปัญญา ได้แก่ ผู้ที่มีปัญหาการเรียน อันเนื่องมาจากความบกพร่องทางสภาพร่างกาย เช่น หูหนวก ตาบอด ปัญญาอ่อน ฯลฯ
4. ผู้ที่มีปัญหาในการเรียนรู้เฉพาะอย่าง คนเหล่านี้ไม่ใช่ผู้พิการ แต่มีความบกพร่องเกี่ยวกับระบบประสาท มีปัญหาในการเรียนบางเรื่อง เช่น การรับรู้ การฟัง การพูด การอ่าน หรือการเขียนและมักมีช่วงความสนใจสั้น จึงควรได้รับการสอนซ่อมเสริมตามความจำเป็น
5. ผู้ที่มีปัญหาทางพฤติกรรม ทำให้มีผลการเรียนต่ำกว่าระดับสติปัญญา และขีดความสามารถที่มี ทั้งนี้เนื่องมาจากการไม่ตั้งใจเรียน ขาดแรงจูงใจในการเรียน มีความไม่มั่นคงทางอารมณ์ หรือมีจิตใจแปรปรวนง่าย

6. ผู้ที่มีประสบการณ์และภูมิหลังจำกัด ได้แก่ ผู้ที่มาจากครอบครัวซึ่งยึดมั่นในวัฒนธรรมหรือความเชื่อบางอย่างที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ รวมถึงผู้ที่มาจากครอบครัวที่อยู่ห่างไกลความเจริญ เช่น ชาวเขา ชาวเรือ ทำให้ขาดโอกาสที่จะแสวงหาประสบการณ์ ความรู้ อย่างที่บุคคลทั่วไปรู้จักและเรียนรู้ ดังนั้น เมื่อคนเหล่านี้มาเรียนในโรงเรียนปกติจึงต้องการการสอนซ่อมเสริม

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2526, หน้า 160) จำแนกประเภทของนักเรียนที่ควรได้รับการสอนซ่อมเสริมไว้ ดังนี้

1. เด็กมีข้อจำกัดเกี่ยวกับอาการทางภาษา เช่น พูดบางคำไม่ได้ การสื่อความหมายไม่รู้เรื่อง ซึ่งอาจเกิดจากการไม่มีโอกาสฝึกเพียงพอ เรียนมาผิด เป็นต้น
2. เด็กมีประสบการณ์ภูมิหลังจำกัด เด็กบางคนมาจากต่างจังหวัด มาจากประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมจำกัด ทำให้มีปัญหาในการเรียน เด็กที่มีลักษณะดังกล่าวถ้าได้รับการสอนซ่อมเสริมเพียงเล็กน้อยก็จะทำได้ดี เรียนได้ดีขึ้น
3. เด็กไม่ตั้งใจเรียน การไม่ตั้งใจเรียนของเด็กอาจเกิดจากการเรียนไม่เข้าใจ ไม่มีเวลาทำการบ้าน ฝึกฝนไม่เพียงพอ หรือครูสอนไม่ดี ปัจจัยเหล่านี้ควรได้รับการวินิจฉัยจากครูให้ชัดเจนเพื่อจะได้ดำเนินการสอนซ่อมเสริมได้เหมาะสม
4. เด็กเรียนช้า ถ้าเป็นธรรมชาติของเด็กแล้วควรต้องดำเนินการสอนซ่อมเสริมนอกห้องเรียนเป็นพิเศษ เพราะถ้าไม่มีการสอนซ่อมเสริมเป็นพิเศษแล้วจะมีปัญหาการเรียนร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียนเป็นอย่างมาก
5. เด็กฉลาด หมายถึง เด็กที่เรียนเร็วกว่าคนอื่น ๆ อย่างมาก ในกรณีนี้ควรจัดการสอนเสริมให้เป็นพิเศษเพื่อจะได้ให้เด็กมีพัฒนาการอย่างเต็มที่

กล่าวโดยสรุป นักเรียนที่ควรได้รับการสอนซ่อมเสริมอาจแบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ประเภทที่ 1 นักเรียนที่มีข้อจำกัดด้านสติปัญญา เช่น เรียนช้า ขาดทักษะในการเรียนรู้ มีระดับไอคิวต่ำ ประเภทที่ 2 นักเรียนที่มีข้อจำกัดด้านร่างกายเนื่องจากเกิดจากความพิการของร่างกายส่งผลให้ขาดโอกาสในการเรียนรู้ ประเภทที่ 3 นักเรียนที่มี

ข้อจำกัดเกี่ยวกับประสบการณ์และพื้นฐานครอบครัว เนื่องจากอยู่ในท้องถิ่นห่างไกล และไม่ได้รับการส่งเสริมในการเรียนรู้ตั้งแต่เริ่มต้นและต่อเนื่องจากครอบครัวทำให้ผลการเรียนอยู่ในระดับต่ำ และประเภทที่ 4 นักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนรู้สูง มีสติปัญญาในระดับดี ซึ่งควรได้รับการส่งเสริมในการเรียนรู้ให้เต็มตามศักยภาพ

5. วิธีการสอนซ่อมเสริม

นักการศึกษาหลายคนได้เสนอวิธีการสอนซ่อมเสริมไว้ ดังนี้

Ashlock (1982, pp. 14-17) กล่าวถึงวิธีการสอนซ่อมเสริมสำหรับนักเรียนระดับชั้นต่าง ๆ ดังนี้

1. กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักการประเมินตนเอง ด้วยการมีส่วนร่วมในกระบวนการวัดและประเมินผล เพื่อหาข้อบกพร่องในการเรียนของตนเอง
2. คำนึงถึงความพร้อมของนักเรียนในแง่ของการมีพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจ ความคิดรวบยอดย่อย ก่อนที่จะเรียนรู้ความคิดรวบยอดใหม่ที่มีความซับซ้อน
3. คำนึงถึงความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อตนเอง กล่าวคือ ทำให้นักเรียนตระหนักถึงคุณค่าของตน และสามารถแก้ไขข้อบกพร่องของตนได้
4. การสอนซ่อมเสริมควรเน้นการสอนรายบุคคลให้มากที่สุด ถึงแม้ว่าบางครั้งครูจำเป็นต้องสอนซ่อมเสริมเป็นกลุ่ม แต่นักเรียนควรได้รับการดูแลแก้ไขเป็นรายบุคคล
5. สร้างโปรแกรมการสอนซ่อมเสริมจากการวินิจฉัยข้อบกพร่องของนักเรียน
6. วางแผนการสอนซ่อมเป็นลำดับและควรปฏิบัติได้ง่าย ไม่ซับซ้อน
7. เลือกวิธีสอนที่แตกต่างกับวิธีเดิมที่ครูเคยใช้ในห้องเรียน เพราะนักเรียนส่วนใหญ่จะรู้สึกกังวลหรือกลัวเมื่อครูใช้วิธีการสอนแบบเดิม ซึ่งอาจทำให้นักเรียนไม่เกิดการเรียนรู้

8. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีหลากหลาย เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ต่าง ๆ ให้แก่นักเรียน ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้รับการพัฒนาศักยภาพ ความรู้ และความเข้าใจมากยิ่งขึ้น
9. สนับสนุนให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติมากที่สุดตามความสามารถ เพราะจะช่วยให้เข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น โดยไม่ต้องคำนึงว่าจะเป็นการเสียเวลา
10. เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงออกถึงความเข้าใจด้วยภาษาของตนเอง
11. เปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกทำกิจกรรมตามความสนใจจากกิจกรรมที่ครูเตรียมไว้ให้ โดยที่กิจกรรมเหล่านั้นจะต้องเป็นกิจกรรมที่นำไปสู่การบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้
12. จัดประสบการณ์เพื่อให้นักเรียนพัฒนาความคิดด้วยความรอบคอบ โดยเริ่มจากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม กึ่งรูปธรรม และสัญลักษณ์
13. เน้นการจัดระบบการเรียนรู้โดยนำผลการเรียนรู้ใหม่ไปผสมผสานกับผลการเรียนรู้เดิม ซึ่งจะช่วยให้เกิดผลการเรียนรู้ใหม่ที่มีความหมายต่อตัวผู้เรียนดียิ่งขึ้น
14. เน้นทักษะและความสามารถอันเกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียน เช่น นักเรียนที่คิดคำนวณคิดจะสามารถคิดคำนวณได้แม่นยำขึ้นถ้ามีความสามารถในการคาดคะเน ซึ่งจะช่วยในการพิจารณาคำตอบว่าน่าจะถูกต้องหรือไม่
15. พิจารณาลายมือของนักเรียน เพราะนักเรียนจำนวนไม่น้อยที่คิดคำนวณผิดเพราะมีลายมือที่เขียนตัวเลขไม่ชัดเจน ทำให้ตนเองอ่านตัวเลขผิด จึงคิดคำนวณผิดไปด้วย
16. การฝึกหัดควรทำหลังจากที่นักเรียนเข้าใจเรื่องที่เรียนดีแล้ว
17. สร้างแรงจูงใจโดยเลือกกิจกรรมการฝึก ซึ่งเห็นผลได้ทันทีว่าคำตอบของนักเรียนถูกหรือผิด
18. การฝึกทักษะการคิดคำนวณควรใช้ระยะเวลาสั้น ๆ แต่ฝึกบ่อย ๆ
19. ฝึกให้นักเรียนสนใจและเอาใจใส่ต่อความก้าวหน้าของตนเอง เช่น ให้นักเรียนเก็บแผนภูมิและกราฟแสดงความก้าวหน้าในการเรียนของตนไว้

หนังสือ พทกษะวัน (2522 , หน้า 163-165) กล่าวถึงวิธีการสอนซ่อมเสริม ดังนี้

1 ก่อนอื่นครูจะต้องศึกษาให้ทราบถึงความบกพร่อง หรือจุดอ่อนของเด็กที่จะให้ความช่วยเหลือว่า เด็กมีความสามารถในการอ่านเพียงใด เพื่อจะเตรียมการช่วยเหลือได้ถูกต้องและเหมาะสม

2 ควรสอนซ่อมเสริมให้เกิดความต่อเนื่อง โดยเริ่มต้นจากที่เด็กรู้หรือสามารถอ่านได้ไปสู่ขั้นตอนที่เด็กยังไม่สามารถ เราถือว่าจะต้องสอนจากสิ่งที่เด็กรู้ไปหาสิ่งที่ยังไม่รู้ จะช่วยให้การเรียนเกิดความต่อเนื่องดีขึ้น

3 ในการเตรียมการที่จะสอนซ่อมเสริม ครูควรจะต้องพิจารณาถึงเครื่องมือ

3.1 หนังสือหรือวัสดุการอ่านที่จะใช้สอนอ่านให้เหมาะสมกับระดับ หรือพิจารณาถึงความยากง่ายของหนังสือที่นำมาสอนให้ง่ายกว่าแบบเรียน อาจเป็นหนังสือที่มีภาพประกอบมากขึ้นเพื่อให้เด็กประสบความสำเร็จได้ง่ายขึ้น

3.2 ควรจะเป็นวัสดุการอ่านที่เด็กสนใจ การใช้แบบเรียนอย่างเดียวซึ่งเด็กเคยประสบความสำเร็จมาแล้วตอนเริ่มสอน จึงไม่เป็นการสมควร เพราะเด็กอาจอยากฝึกอ่านในเรื่องราวที่สนใจมากกว่า

3.3 การจัดเตรียมอุปกรณ์ที่จะช่วยในการอ่าน ในการฝึกหรือแบบฝึกทักษะที่จะช่วยให้เขาเรียนรู้ด้วยตนเองได้ตามลำพัง

3.4 ใช้วิธีแนะเคล็ดลับ ให้กฎเกณฑ์ในการอ่านเบื้องต้น หรือสอนเป็นรายบุคคลตามแต่โอกาส

4 ครูจะต้องให้หรือทำให้เด็กเกิดความอบอุ่น ทำท่าย กระตุ้นให้อยากเรียน และต้องไม่จับจุดอ่อนหรือย้ำถึงความล้มเหลวใด ๆ ของเขา ทั้งนี้เพราะ

4.1 เด็กที่เรียนอ่อน เรียนช้า อ่านไม่ได้ ย่อมไม่ยอมให้อ่านให้เพื่อนฟัง ซึ่งเท่ากับเป็นการประจานหรือแสดงความมีปมด้อยของตนเอง การอ่านให้ครูฟังมีอุปกรณ์ช่วยการอ่านย่อมเรียนได้ดีกว่า

4.2 จะต้องเข้าใจไว้ด้วยว่า เด็กที่ไม่ค่อยประสบความสำเร็จในการอ่านมักจะ ไม่ค่อยประสบความสำเร็จในการเล่นด้วย ครูควรจะต้องสังเกตว่าเด็กมี

ความสามารถทางใด วาดเขียน ปั่น ขับร้อง หรืออื่น ๆ เพื่อจะส่งเสริมให้เพื่อน ๆ ร่วมชั้น ได้เห็นว่า เขามีความสามารถที่จะทำได้ดีเช่นกัน ครูก็ส่งเสริมความสำเร็จของเด็กให้ปรากฏแก่เพื่อน ๆ

4.3 ความเอาใจใส่ ชมเชยในความพยายาม ยั่วยุให้กำลังใจ เป็นเรื่องสำคัญมากสำหรับเด็กเรียนอ่อน พยายามทำสิ่งที่เด็กรู้สึกว่ายากนั้น ให้เด็กเห็นว่าง่าย โดยครูช่วยแนะ ช่วยชี้ช่อง

4.4 พ่อเด็กเริ่มรู้ เริ่มใช้กฎเกณฑ์ในการอ่านได้บ้าง ครูควรพยายามส่งเสริมให้เด็กได้ช่วยตนเอง ฝึกอ่านตามลำพังให้มากที่สุด

4.5 ในการฝึกหัดหรือทำงานของเด็ก แม้ว่าไม่ถูกต้องก็พยายามบอกให้รู้ว่าเกือบจะถูกต้องเกือบจะสำเร็จแล้วชี้แนะให้แก้ไขตรงนั้นสักเล็กน้อยก็จะสำเร็จ หรือถูกต้อง พุดง่าย ๆ ว่า ถ้าอ่านผิดก็ควรเปลี่ยนเป็นอ่านพลาด แนะนำให้แก้ไข

4.6 ครูควรแสดงความเมตตา ให้ความเห็นอกเห็นใจ งดเว้นการประณามเด็กโดยเด็ดขาด เพื่อไม่ให้เด็กเสียกำลังใจ

4.7 ครูใช้วิธีแสดงให้เห็นความก้าวหน้าในความพยายามของเขา โดยการทำแผนภูมิแสดงให้เห็นเป็นรายบุคคล คล้ายกับเทอร์โมมิเตอร์วัดอุณหภูมิ เด็กจะได้มีกำลังใจว่า ตนได้ก้าวหน้าขึ้นแล้ว ดีขึ้นแล้ว ต่อไปก็จะเรียนเก่ง

4.8 พยายามหาทางให้ผู้เรียนเข้าใจปัญหาของตน โดยจัดอุปกรณ์ ช่วยให้ฝึกให้เล่นเอง แบบฝึกทักษะให้ฝึกและอ่านตามลำพังเป็นครั้งคราว

5 ในการเรียนร่วมกับกลุ่มใหญ่ ก็ส่งเสริมให้เด็กได้ประสบความสำเร็จในการเล่นให้มากขึ้น ให้มีโอกาสนำเกมที่จะประสบความสำเร็จได้ง่าย เมื่อเพื่อนเห็นว่าสามารถนำกลุ่มได้ก็จะเกิดการยอมรับนับถือ เด็กเองก็จะภูมิใจตนเอง มีกำลังใจในการเรียน การทำงานร่วมกับกลุ่มได้มากขึ้น

6 พยายามให้เด็กได้ทำแบบฝึกหัดจากบทเรียนสำเร็จรูปตามลำพังและตามความสามารถให้มากที่สุด และก่อนลงมือทำ ควรลองให้ทำสัก 1-2 ข้อต่อหน้าครู จนเมื่อแน่ใจว่าจะทำได้แน่ ก็ให้ฝึกทำตามลำพัง

7 ให้เด็กได้เลือกอ่านหนังสือที่ตนชอบ แล้วส่งเสริมให้เล่าสู่เพื่อนฟัง เมื่อเห็นว่าอ่านได้ดีขึ้น เพื่อให้โอกาสเด็กได้แสดงความสามารถของตน

8 ติดต่อประสานงานกับผู้ปกครอง ให้เข้าใจถึงวิธีการของครู หรือของโรงเรียนเพื่อจะช่วยเหลือเด็กให้ถูกวิธี

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2553, หน้า 398-399) กล่าวถึงวิธีการสอน
ซ่อมเสริมทักษะวิชาภาษาไทย ดังนี้

- 1 การฝึกซ้ำ ๆ อย่างสม่ำเสมอโดยใช้เวลาสั้น ๆ คราวละ 5-10 นาที
- 2 การทำแบบฝึกหัดเพิ่มเติม จากง่ายไปหายาก เช่น การทำแบบฝึกหัด
การเขียน การตอบคำถามเรื่องที่ย่านไปแล้ว ฯลฯ
- 3 การทบทวนความรู้ มีทั้งการทบทวนเฉพาะบทเรียนแต่ละบทเรียน
และทบทวนเมื่อเรียนจบเรื่องทั้งหมด หรือเป็นตอน ๆ ไปก็ได้
- 4 การใช้บทเรียนแบบโปรแกรม ซึ่งสอนบทเรียนเฉพาะเรื่อง นักเรียน
สามารถเรียนด้วยตนเองได้และมีการทดสอบความรู้ไปทีละขั้น ๆ จนจบบทเรียน
- 5 การใช้ห้องปฏิบัติการทางภาษา เช่น ฝึกออกเสียงที่ยังไม่ชัด ฝึกพูดให้
คล่อง และพูดอย่างมั่นใจ ฯลฯ
- 6 การเล่นเกม เช่น เกมลับสมอง ฝึกความคิด ฝึกเชาว์ ฝึกการเขียน
คำศัพท์การต่อสำนวนไทย ฝึกการทายปริศนาต่างๆ การแข่งขันจับคู่คำศัพท์ที่สัมพันธ์
กัน การเล่นเกมปริศนาอักษรไขว้ ฯลฯ
- 7 การใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น อุปกรณ์ที่ช่วยพัฒนาการอ่าน ให้สามารถ
อ่านได้เร็วขึ้น รู้ความหมายของคำและข้อความ สามารถตอบคำถามแสดงความเข้าใจ
เรื่องที่ย่านได้
- 8 การให้ห้องบทร้อยกรอง เกี่ยวกับตัว ร ล คำควบกล้ำ การเขียนคำ
ยาก ๆ การใช้ไม้ม้วน ฯลฯ

กล่าวโดยสรุป วิธีการสอนซ่อมเสริมมีหลายวิธี ได้แก่ การสอนโดยใช้สื่อ
ประกอบการเรียนรู้ เช่น บทเรียนสำเร็จรูป บทเรียนแบบโปรแกรม และสื่ออื่น ๆ ที่
กระตุ้นความสนใจและนักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ การเล่นเกม ปริศนาคำทาย
การท่องบทร้อยกรอง การคัดลายมือ การฝึกทักษะการอ่านและการเขียนอย่างต่อเนื่อง

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาความคิด การจัดทำแผนภูมิแสดงความก้าวหน้าในการเรียน และการให้นักเรียนประเมินตนเอง

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทย

1. ความหมายของหลักการใช้ภาษาไทย

คำว่า “หลักการใช้ภาษาไทย” เป็นคำที่มีใช้ในหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และคำว่า “หลักการใช้ภาษา” เป็นคำที่มีใช้ในหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ทั้งนี้เพื่อเน้นความสำคัญของการนำหลักภาษาไทยหรือ ไวยากรณ์ไทยไปใช้ในการสื่อสาร ซึ่งแต่เดิมเรียกว่า “หลักภาษา” ดังปรากฏในหลักสูตร มัธยมศึกษา พ.ศ. 2503 รวมทั้งหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 โดยนัยนี้คำว่า “หลักการใช้ภาษาไทย” “หลักการใช้ภาษา” และ “หลักภาษา” จึงมีความหมายคล้ายคลึงกัน นอกจากนี้ ยังมีผู้ใช้คำว่า “ลักษณะ ภาษาไทย” “ไวยากรณ์ไทย” “โครงสร้างภาษาไทย” เพื่ออธิบายลักษณะของภาษาไทย ซึ่ง นิตยา กาญจนะวรรณ (2546 ก, หน้า 2) สรุปว่าเป็นเรื่องเดียวกัน นักวิชาการด้าน ภาษาไทยได้ให้นิยามของคำว่า “หลักภาษา” ไว้ดังนี้

หลักภาษา คือ ระเบียบแบบแผนของภาษาที่มีไว้เพื่อให้ผู้ที่ใช้ภาษายึดถือ เป็นหลักในการใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง นอกจากนั้น ยังเป็นหลักเกณฑ์ที่จะช่วยควบคุม ให้คนไทยได้ใช้ภาษาไทยให้เป็นแบบแผน มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั่วประเทศ (สุจริต เพียรชอบ และ สายใจ อินทรมพรรษ์, 2538, หน้า 201)

หลักภาษา คือ กฎเกณฑ์ทางภาษาที่เรากำหนดขึ้นเพื่อให้คนในสังคมที่ใช้ ภาษาเดียวกันสามารถใช้สื่อความหมายได้ตรงกัน (ทัศนีย์ สุขเมธี, 2542, หน้า 68)

หลักภาษา คือ ระเบียบแบบแผนของภาษาที่คนเราใช้พูดจากัน
(พระยาอุปกิตศิลปสาร, 2544, หน้า 1)

หลักภาษา คือ วิชาที่ว่าด้วยระเบียบการใช้อักษร การเขียนอ่านการใช้คำ
ความหมายของคำ การเรียงคำและที่มาของภาษา ซึ่งมีวิวัฒนาการไปในลักษณะต่าง ๆ
(กำชัย ทองหล่อ, 2554, หน้า 1)

สรุปได้ว่า หลักภาษาหรือหลักการใช้ภาษาไทย คือ กฎเกณฑ์หรือระเบียบ
แบบแผนของภาษาที่วางไว้อย่างเป็นระบบซึ่งผู้ใช้ภาษานั้นรับรู้และเข้าใจได้ตรงกันทำให้
สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง ซึ่งจะต้องประกอบไป
ด้วยการศึกษาระบบเสียง ระบบคำและความหมาย กลุ่มคำและประโยค และระบบ
การเขียน

2. ความสำคัญของการสอนหลักภาษาไทย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ให้ความสำคัญกับ
การจัดการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทย โดยได้จัดเป็นสาระที่ 4 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้
ภาษาไทย ซึ่งมีมาตรฐานการเรียนรู้ คือ มาตรฐาน ท 4.1 “เข้าใจธรรมชาติของภาษาและ
หลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษาและ
การรักษาภาษาไว้เป็นสมบัติของชาติ” โดยระบุหัวข้อที่ต้องเรียนรู้ว่า “ศึกษาธรรมชาติ
และกฎเกณฑ์ของภาษาไทย การใช้ภาษาให้ถูกต้องเหมาะสมกับโอกาสและบุคคล
การแต่งบทประพันธ์ประเภทต่าง ๆ และอิทธิพลของภาษาต่างประเทศในภาษาไทย”
(กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักวิชาการและ
มาตรฐานการศึกษา, 2551, หน้า 2-3) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทย
มีความจำเป็นอย่างยิ่งเพราะเป็นเครื่องมือในการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพ นักวิชาการได้
กล่าวถึงความสำคัญของหลักการใช้ภาษาไว้ ดังนี้

ดิเรกชัย มัททชนะสิน (2516, หน้า 3) กล่าวถึงความสำคัญของการเรียน
 หลักภาษาไทยสรุปได้ว่า การเรียนการสอนหลักภาษาเป็นการรักษาภาษาให้คงรูป ภาษา
 ที่ใช้อยู่ปัจจุบันจึงไม่ผันแปรไปตามบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมเร็วเกินไปทำให้คนส่วนใหญ่
 เข้าใจภาษาตรงกันและทำให้ทราบลักษณะภาษาไทยและสามารถพูด อ่าน เขียน ได้
 ถูกต้อง

สุจริต เพียรชอบ และ สายใจ อินทร์พรชัย (2538, หน้า 201-202)
 กล่าวถึงความสำคัญของการสอนหลักภาษา สรุปได้ดังนี้

1. ช่วยให้นักเรียนเห็นความสำคัญของภาษาไทย ซึ่งเป็นภาษาประจำชาติ
 และเห็นความจำเป็นที่จะต้องมีหลักภาษาไว้เพื่อเป็นระเบียบแบบแผนที่จะให้คนไทยได้
 ใช้ภาษาไทยถูกต้องและมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั่วประเทศ
2. ช่วยให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาไทยเป็นอย่างดีและ
 สามารถนำความรู้ที่ได้เรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง
3. เป็นการอนุรักษ์ภาษาไทย ซึ่งเป็นภาษาประจำชาติและเป็นเอกลักษณ์
 ของชาติไทยให้คงอยู่ตลอดไป
4. เป็นหลักยึดในการรักษาภาษาให้คงรูป แม้ภาษาจะมีการเปลี่ยนแปลง
 หรือวิวัฒนาการไปบ้างตามธรรมชาติของภาษา ก็จะไม่เปลี่ยนแปลงไปมากหรือรวดเร็ว
 จนเกินไปนัก
5. ช่วยให้อัตลักษณ์หรือความงอกงามของภาษาเป็นไปอย่างมีระเบียบ
 แบบแผน
6. เพื่อให้นักเรียนซาบซึ้งในคุณค่าของภาษาไทย และเห็นความจำเป็น
 ของการใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องตามลักษณะของภาษา
7. ช่วยให้นักเรียนเกิดความสนุกสนานในการเรียนเกิดความรู้สึกรักสนใจที่
 จะศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับภาษาไทยและเล่นสนุกสนานกับภาษาทำให้นักเรียนมี
 ความงอกงามทางภาษามากยิ่งขึ้น

8. ช่วยให้นักเรียนมีพื้นฐานความรู้ทางภาษาที่ดีเป็นแรงกระตุ้นหรือแรงบันดาลใจให้นักเรียนศึกษาต่อในสาขาภาษาในระดับอุดมศึกษาและเป็นแนวทางสำคัญในการสำรวจหรือวิจัยค้นคว้าทางภาษาต่อไป

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2553, หน้า 384) ได้อธิบายความสำคัญของหลักภาษาไทยว่า “หากขาดหลักภาษาไทยเสียแล้วก็เท่ากับขาด ‘บรรทัดฐาน’ ของภาษาจะเป็นเหตุให้มีการใช้ภาษาอย่างบกพร่อง ผิดพลาดและไขว้เขว นานไปก็จะทำให้ภาษาเสื่อมสลายไปได้”

กล่าวโดยสรุป การสอนหลักการใช้ภาษามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะเป็นการสร้างพื้นฐานความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาไทยให้กับผู้เรียน ทำให้สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารทั้งในด้าน การอ่าน การเขียน การฟัง การดูและการพูดอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพแล้ว ยังมีความสำคัญต่อการอนุรักษ์และสืบทอดภาษาให้แก่อนุชน เนื่องจากการเรียนการสอนหลักภาษาจะสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างที่สำคัญของภาษา ทำให้ใช้ภาษาได้ถูกต้องและภาษาไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจนเกินไป

3. จุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทย

จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการจัดการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทย คือ เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักลักษณะของภาษาไทยและเพื่อให้มีความสามารถในการใช้ภาษาไทยให้เป็นประโยชน์ในการศึกษาและในชีวิตประจำวัน (นิตยา กาญจนะวรรณ เสาวลักษณ์ อนันตสานต์ และ ทิพย์สุนทร อนันบุตร, 2546 ข, หน้า 1) นักวิชาการด้านภาษาไทยได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทยไว้ดังนี้

ประสิทธิ์ กาพย์กลอน (2519, หน้า 22) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการสอนหลักภาษาไทยว่า

“จุดหมายปลายทางที่แท้จริงของการเรียนหลักภาษา มิใช่การจดจำเนื้อหาให้ได้มากที่สุด หรือท่องจำกฎเกณฑ์ได้ขึ้นใจ แต่ใช้ภาษาไม่ได้เรื่อง เขียนหรือพูดให้คนอื่นเข้าใจไม่ได้ จุดหมายปลายทางที่ถูกต้องอยู่ที่สามารถนำเอาหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ของวิชาหลักภาษาไปปรับใช้ในการพูดหรือเขียนได้มากสถานการณ์ที่สุด หรือพูดให้ฟังเข้าใจง่ายก็คือ สามารถนำหลักภาษาไปประยุกต์ใช้ในการแสดงออกได้มากที่สุดนั่นเอง”

วิมลศิริ ร่วมสุข (2522 , หน้า 81) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการสอนหลักภาษาไทยว่า เพื่อให้นักเรียนได้ทราบแบบแผนของภาษาและสามารถนำความรู้ทางหลักภาษาไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง

สอแสง คำเนินสวัสดิ์ (2536, หน้า 10) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการสอนหลักภาษาไทย สรุปได้ว่าเพื่อให้ นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับระเบียบของการใช้ภาษาไทยใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง โดยใช้ความรู้เกี่ยวกับหลักภาษาในการฟัง พูด อ่าน เขียน เห็นความสำคัญของหลักภาษาไทยและความจำเป็นที่จะต้องมีระเบียบแบบแผนไว้ในภาษาไทย เพื่อรักษามาตรฐานของภาษาไทยอันเป็นภาษาประจำชาติ และรู้จักใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารและในการเรียนวิชาอื่น ๆ

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2553, หน้า 384-385) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการสอนหลักภาษาสรุปได้ว่า เพื่อให้ นักเรียนเห็นความสำคัญของภาษาไทยและเห็นความจำเป็นของระเบียบแบบแผนทางภาษา ชาบซึ่งและเข้าใจคุณค่าของศิลปะในการใช้ภาษาไทย มีพื้นฐานความรู้ภาษาไทยเพียงพอที่จะศึกษาต่อหรือสำหรับศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและสามารถผดุงรักษาภาษาไทยอันเป็นภาษาประจำชาติไว้ให้ยั่งยืนตลอดไป

กล่าวโดยสรุป จุดประสงค์ของการจัดการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทย คือ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าในแบบแผนและกฎเกณฑ์ทางภาษา และเพื่อให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้แบบและกฎเกณฑ์ดังกล่าวในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องและเกิดสัมฤทธิผล

4. แนวทางการจัดการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทย

การจัดการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ครอบคลุมภาษาไทยจะต้องสรรหาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดและการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มากกว่าการที่ครูจะเป็นผู้บอก บรรยายหรืออธิบาย และผู้เรียนเป็นแต่เพียงผู้รับความรู้เท่านั้น เพราะการจัดการเรียนรู้ในลักษณะดังกล่าว ไม่เอื้อต่อการพัฒนาคนให้มีลักษณะมองกว้าง คิดไกล ใฝ่รู้ ทั้งยังเป็นการเน้นการถ่ายทอด เนื้อหาวิชา มากกว่าการเรียนรู้จากสภาพจริง (สุมน อมรวิวัฒน์, 2540, หน้า 1-6) นักวิชาการได้เสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทยไว้ ดังนี้

ประภาศรี สีหอำไพ (2524, หน้า 361) ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดการเรียนรู้หลักภาษา สรุปได้ดังนี้

1. ตั้งจุดประสงค์ให้ชัดเจนและแจ้งให้ผู้เรียนทราบ
2. ชี้ประโยชน์ของการเรียนหลักภาษา เพื่อให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจ และเห็นคุณค่าของการใช้ภาษาที่ถูกต้อง เน้นให้นักเรียนนำความรู้เกี่ยวกับหลักภาษาไทย ไปใช้ในการฟัง พูด อ่าน และเขียน
3. นำเข้าสู่บทเรียนโดยการใช้สื่อสร้างความสนใจแล้วให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ให้มากที่สุด
4. ควรส่งเสริมให้นักเรียนอภิปรายคุณค่าของวิชาหลักภาษาในฐานะที่เป็นแบบแผนและเป็นหลักในการใช้ภาษาร่วมกัน
5. นำวรรณคดีและวรรณกรรมปัจจุบันมาเป็นสื่อการสอนหลักภาษาและการใช้ภาษาไทย
6. ส่งเสริมให้นักเรียนสังเกตและศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับหลักภาษาไทยในชีวิตประจำวัน หรือการใช้ภาษาของสื่อมวลชนเปรียบเทียบกับภาษามาตรฐานแล้วจัดทำเป็นรายงานบุคคลหรือกลุ่ม
7. ให้นักเรียนสังเกตและพิจารณาลักษณะต่าง ๆ ของภาษาไทย แล้วสรุปเป็นหลักเกณฑ์ โดยแต่งเป็นคำประพันธ์เพื่อให้เข้าใจและจำง่าย

8. ส่งเสริมให้นักเรียนใช้หนังสืออุเทศเพื่อประกอบการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับหลักภาษา

สุจิต เพียรชอบ และ สายใจ อินทร์พรชัย (2538, หน้า 208-223) ได้เสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้หลักภาษาไทย สรุปได้ดังนี้

1. ควรสอนเนื้อหาหลักภาษาให้สัมพันธ์กับการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน เพื่อให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการใช้ภาษาที่ถูกต้องตามระเบียบแบบแผน

2. ตั้งจุดประสงค์ให้ชัดเจนแล้วแจ้งให้นักเรียนทราบ เพื่อนักเรียนจะได้ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางวัตถุประสงค์หรือแผนการดำเนินกิจกรรม จากนั้นจึงจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมตามที่ตั้งจุดประสงค์ไว้

3. วางแผนและเตรียมการสอนอย่างละเอียด ถี่ถ้วน มีการนำเข้าสู่บทเรียน ดำเนินการสอน จัดกิจกรรมโดยให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมมากที่สุดและประเมิณผล

4. ใช้กลวิธีจูงใจและเร้าความสนใจของนักเรียนตลอดเวลาที่จัดการเรียนการสอน สร้างบรรยากาศระหว่างการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้น่าสนใจและสนุกสนาน ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนรักและศรัทธาในวิชาหลักภาษา เมื่อนักเรียนศรัทธา นักเรียนก็จะตั้งใจเรียนและเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

5. สอนหลักภาษาให้สัมพันธ์กับทักษะการใช้ภาษาและวรรณคดี รวมทั้งตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนให้มากที่สุด เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการเรียนหลักภาษา ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

6. เสริมกำลังใจนักเรียนอย่างสม่ำเสมอด้วยการให้คำชมเชยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนหรือให้รางวัล

7. ใช้วิธีสอนหลาย ๆ วิธี เพื่อให้บรรยากาศในการเรียนการสอนไม่ซ้ำซากหรือน่าเบื่อหน่าย และนักเรียนกระตือรือร้นในการเรียน วิธีการสอนที่ครูอาจนำมาใช้ มีดังนี้

7.1 การสอนแบบบรรยาย (lecture) เป็นการสอนที่ครูเสนอเนื้อหาแก่นักเรียนตามลำดับขั้นตอน ประกอบด้วย ช้่นนำเข้าสู่บทเรียนซึ่งครูจะใช้สื่อหรือ

กิจกรรมต่าง ๆ ประกอบ ขึ้นสอน นักเรียนร่วมกิจกรรมต่าง ๆ และขั้นสรุป นักเรียนทำแบบฝึกหัดหรือทำกิจกรรมอื่นเพื่อสรุปสิ่งที่ได้เรียน

7.2 การสอนแบบนิรนัย (deductive method) เป็นการสอนที่ครูให้นักเรียนพิจารณาคำนิยามหรือกฎเกณฑ์ทางภาษาก่อน แล้วจึงเสนอตัวอย่างประกอบวิธีนี้ใช้เวลาไม่มาก แต่อาจทำให้นักเรียนบางส่วนไม่เข้าใจ ดังนั้น ครูจึงควรใช้สื่อประกอบการสอนอย่างหลากหลายและให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการยกตัวอย่างและอภิปรายแสดงความคิดเห็น

7.3 การสอนแบบอุปนัย (inductive method) เป็นการสอนที่ครูให้นักเรียนพิจารณาตัวอย่างการใช้ภาษาก่อนแล้วจึงสรุปเป็นกฎเกณฑ์หรือหลักการ ครูจะทำหน้าที่ช่วยเหลือและแนะนำให้นักเรียนใช้กระบวนการคิด ซึ่งวิธีนี้จะทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้ลึกซึ้งและจดจำได้แม่นยำ เพราะเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ นักเรียนยังเกิดความภูมิใจที่สามารถค้นพบ สรุปคำนิยามและยกตัวอย่างของกฎเกณฑ์ทางภาษาคด้วยตนเอง

7.4 การสอนโดยวิธีอภิปราย (discussion method) เป็นการสอนที่ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น โดยมีครูหรือเพื่อนนักเรียนเป็นผู้ดำเนินการอภิปรายในประเด็นที่ให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้า แล้วมาเสนอผลงานในลักษณะการอภิปรายเป็นคณะ (panel discussion) หรือการประชุม (symposium) จากนั้นจึงเปิดอภิปรายทั่วไป นอกจากนี้ ยังสามารถใช้การอภิปรายกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิด (brainstorming) เกี่ยวกับเรื่องที่เรียนได้อีกด้วย

7.5 การสอนโดยวิธีแบ่งหมู่ให้นักเรียนทำงาน เป็นการสอนที่ให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้และปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งจะฝึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ มนุษยสัมพันธ์และทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างเป็นระบบ

7.6 การสอนโดยวิธีแก้ปัญหา (problem solving method) เป็นวิธีสอนตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่มีขั้นตอนชัดเจน คือ การกำหนดปัญหา

การรวบรวมความรู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหา การตั้งสมมติฐาน การดำเนินการแก้ปัญหาและการสรุปผล วิธีนี้จะฝึกฝนให้นักเรียนคิดคล่องแคล่วและเรียนหลักภาษาได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น

8. ใช้สื่อการสอนเพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้ง่ายและลึกซึ้งยิ่งขึ้น ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อ เพื่อให้นักเรียนรู้สึกว่าตนเองมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน

9. นำร้อยกรองหรือเพลงที่มีผู้ประพันธ์ไว้มาใช้ประกอบการสอน เพื่อให้นักเรียนจดจำเนื้อหาหลักภาษาไทยได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ ครูหรือนักเรียนอาจแต่งคำประพันธ์หรือเพลงเพื่อประกอบการเรียนหลักภาษาของตนเอง แล้วนำมาขับร้องเพื่อให้จดจำและเกิดความสนุกสนาน

10. ให้นักเรียนเล่นเกม เพื่อให้นักเรียนเกิดความสนุกสนานและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักรับผิดชอบ ตลอดจนคิดค้นหาวิธีเรียนที่ทำให้ตนเองและเพื่อนเข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น

11. เปิดโอกาสให้นักเรียนใช้วิจารณ์ญาณและคุณพินิจของตนเองในการแสดงความคิดเห็นและการตั้งคำถาม โดยก่อนที่ครูจะบอกคำตอบที่ถูกต้องควรให้นักเรียนคนอื่น ๆ อภิปรายแสดงความคิดเห็นเสียก่อน

12. มอบหมายงานให้นักเรียนไปค้นคว้าความรู้และรวบรวมตัวอย่างการใช้ภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนอย่างลึกซึ้งและฝึกนิสัยการค้นคว้า ทำให้เป็นผู้ที่มีความรู้กว้างขวางและช่างสังเกต เมื่อสื่อสารก็จะใช้ภาษาได้ถูกต้องตามระเบียบแบบแผน

13. ส่งเสริมให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดวิพากษ์ วิจารณ์ และใช้เหตุผลในการเรียนหลักภาษาเพื่อพัฒนาสติปัญญาของตนเอง

14. จัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนทบทวนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักภาษาที่เรียนไปแล้วอย่างสม่ำเสมอ

15. ประเมินผลการเรียนหลักภาษาของนักเรียนทุกด้าน ทั้งในด้านความรู้ ทักษะและทัศนคติ ซึ่งแต่ละด้านควรประเมินผลด้วยวิธีที่เหมาะสม เชื่อถือได้และใช้

หลาย ๆ วิธี โดยไม่เน้นเฉพาะเรื่องความจำ แต่ให้เน้นด้านความเข้าใจ การประยุกต์ใช้ และการคิดวิเคราะห์

16. สนับสนุนนักเรียนให้เผยแพร่ความคิดและผลงานการค้นคว้าเกี่ยวกับหลักภาษาในลักษณะต่าง ๆ เช่น การทำป้ายนิเทศแสดงผลงานนักเรียน การประกวด การแข่งขันและการจัดนิทรรศการ รวมทั้งจัดกิจกรรมนอกชั้นเรียนหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร อาทิ ชมรม ชุมนุม เพื่อเสริมการเรียนรู้การสอนหลักภาษาในชั้นเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ทัศนีย์ สุกเมธี (2542, หน้า 71) ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดการเรียนรู้หลักภาษาไทยที่น่าสนใจ สรุปได้ดังนี้

1. สอนจากสิ่งที่นักเรียนกำลังให้ความสนใจตามธรรมชาติหรือจากสื่อมวลชนที่ใกล้ตัว โดยเสนอวิธีสอนแบบภาษาพาสนุก คือ ครูอาจนำเรื่องจากหนังสือพิมพ์จากบัตรคำ แผนภูมิ หรือจากที่นักเรียนเขียนเรียงความมาวิเคราะห์คำและประโยค
2. สอนสิ่งที่นักเรียนรู้จักดีแล้ว เช่น ชื่อ-สกุล นำมาสัมพันธ์เนื้อหาหลักภาษาเรื่อง ไตรยางศ์ คำเป็นคำตาย ฯลฯ
3. สอนให้ชัดกับความจริง เช่น นำตัวละครในวรรณคดีมาเขียนประโยคทำให้นักเรียนสนุกสนานและได้รับความรู้ทางหลักภาษาไปด้วย
4. สอนให้มีการเล่นทายปัญหาและเล่นคำสัมผัส เช่น ทายปัญหาพยางค์ เล่นคำสัมผัสหลายพยางค์ เป็นต้น
5. สอนให้สรุปหลักเกณฑ์ที่ได้ศึกษาโดยให้นักเรียนสรุปด้วยตนเอง
6. สอนให้รู้จักสังเกต พิจารณาและเก็บรวบรวม เช่น การแบ่งกลุ่มเพื่อรวบรวมคำสามัญนามและวิสามัญนามจากหนังสือเรียนภาษาไทย ช่วยกันทำศัพท์านุกรม ต่อคำสัมผัสโดยยกคำที่น่าสนใจและสนุกสนาน

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2553, หน้า 385-389) ได้เสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนรู้หลักภาษาไทย สรุปได้ดังนี้

1. ปลุกศรัทธา ครูควรจูงใจนักเรียนให้เกิดความศรัทธาในวิชาหลักภาษา โดยเน้นให้เห็นความสำคัญในการศึกษา ทั้งในด้านประโยชน์ต่อตนเอง คือ การพัฒนาทักษะทางภาษาและประโยชน์ต่อส่วนร่วม คือ การรักษามาตรฐานของภาษาไทย
2. หาดตัวอย่าง ครูควรสอนจากตัวอย่างการใช้ภาษาไปสู่กฎเกณฑ์โดยอาจให้นักเรียนเก็บรวบรวมคำศัพท์หรือตัวอย่างการใช้ภาษาจากสื่อหรือแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ แล้วนำมาจัดหมวดหมู่ จากนั้นวิเคราะห์หลักเกณฑ์ทางภาษา ซึ่งจะทำให้นักเรียนเห็นว่าวิชาหลักภาษาเป็นวิชาที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง
3. ช่างสังเกต ครูควรฝึกฝนให้นักเรียนสังเกตการใช้ภาษาและการเปลี่ยนแปลงของภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อให้นักเรียนเข้าใจว่าภาษาอย่างไรควรใช้หรือไม่ควรใช้ และมีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะใดบ้าง ซึ่งทักษะการสังเกตนี้เป็นทักษะที่สำคัญยิ่งในการเรียนหลักภาษา
4. คิดเหตุผล ครูต้องฝึกฝนให้นักเรียนเป็นผู้มีเหตุผล โดยการแนะนำให้ นักเรียนคิดถึงการใช้ภาษาในกรณีต่าง ๆ ว่า ถูกหรือผิดเพราะเหตุใด และชี้ให้เห็นโทษของการใช้ภาษาไม่ถูกต้อง ซึ่งจะทำให้นักเรียนเข้าใจและปรับปรุงการใช้ภาษาของตน
5. ค้นคว้ารวบรวม ครูต้องส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลทางหลักภาษา เช่น ความหมายของคำศัพท์ ตัวอย่างวลีหรือสำนวน เป็นต้น แล้วรวบรวมไว้เป็นหมวดหมู่เพื่อให้สามารถนำมาใช้ในการสื่อสารอย่างสะดวก การส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักการค้นคว้าจะเป็นพื้นฐานในการแสวงหาความรู้ทางภาษาในระดับสูงต่อไป
6. ร่วมกิจกรรม ครูควรจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนหลักภาษา เพื่อให้ผู้เรียนได้รับทั้งความรู้ ความเพลิดเพลิน และเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียนหลักภาษา ซึ่งกิจกรรมมีได้หลายรูปแบบ อาทิ การเล่นเกม การเล่นเกมละคร และกิจกรรมชุมนุม เป็นต้น
7. ทำอุปกรณ์ ครูควรผลิตสื่อประกอบการสอนหลักภาษา เพราะการใช้สื่อจะทำให้นักเรียนสนใจและกระตือรือร้นในการเรียนมากยิ่งขึ้น การผลิตสื่อหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ นั้น ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมวางแผนจัดทำ จากนั้นแบ่งงานให้

นักเรียนช่วยกันทำโดยใช้วัสดุที่ไม่สิ้นเปลืองมากนัก ซึ่งจะทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าของสื่อและพึงพอใจที่จะเรียนหลักภาษา

8. สอนการใช้ ครูควรชี้แนะนักเรียนเข้าใจถึงการนำความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักภาษาไปประยุกต์ใช้ในการสื่อสารเพื่อให้นักเรียนตระหนักในคุณค่าของหลักภาษาไทย

9. ให้หลักเกณฑ์ ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนสรุปหลักเกณฑ์ทางภาษาไว้สำหรับจำด้วยวิธีของตนเอง ซึ่งจะช่วยให้จดจำได้นานเพราะเกิดจากความเข้าใจเป็นพื้นฐาน

10. เล่นร้อยกรอง ครูควรให้นักเรียนฝึกหัดแต่งคำประพันธ์สำหรับช่วยจำหลักภาษา อาจเริ่มจากการให้นักเรียนสังเกตตัวอย่างคำประพันธ์ แล้วฝึกเติมคำในช่องว่างให้มีเสียงสัมผัสกัน จากนั้นจึงให้ทดลองแต่งด้วยตนเองต่อไป

กล่าวโดยสรุป การจัดการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทยมีแนวทางสำคัญ คือ ครูผู้สอนจะต้องกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ชัดเจน เน้นการจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนเป็นผู้ค้นคว้าและสังเกตลักษณะกฎเกณฑ์ทางภาษาอย่างเป็นกระบวนการด้วยการใช้วิธีสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การสอนแบบอุปนัย การอภิปราย การแก้ปัญหาและการทำกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่าง ๆ ซึ่งครูจะต้องออกแบบและวางแผนให้สอดคล้องกับวุฒิภาวะและความต้องการของนักเรียน รวมทั้งจะต้องใช้สื่อและอุปกรณ์ที่กระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียนอีกด้วย นอกจากนี้ จะต้องส่งเสริมให้นักเรียนนำความรู้เกี่ยวกับหลักการใช้ภาษาไทยไปใช้ในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของตนเองให้มีประสิทธิภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ

1. ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพควรส่งเสริมให้นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับ

เพื่อนในชั้นเรียนและใช้กระบวนการกลุ่ม โดยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่ง พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2551, หน้า 92) ได้อธิบายความหมายว่า “การเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึง กระบวนการที่ยึดหลักให้ผู้เรียนช่วยกันเรียนรู้โดยพึ่งพากัน มีปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ใช้ทักษะทางสังคมในการทำงานร่วมกัน มีการวิเคราะห์กระบวนการทำงานกลุ่มและมีการตรวจสอบผลการเรียนรู้เป็นรายบุคคล” นอกจากนี้ นักการศึกษาได้กล่าวถึงความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือ ดังนี้

การเรียนรู้แบบร่วมมือ คือ การเรียนรู้ร่วมกันภายในกลุ่มของนักเรียน เพื่อให้ประสบผลสำเร็จด้วยการช่วยเหลือกัน เรียนรู้หน้าที่ของตนภายในกลุ่ม ฝึกทักษะทางสังคม และมีความมั่นใจในตนเองจากการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (Gillies, 2007, pp. 50-51)

การเรียนรู้แบบร่วมมือ คือ กระบวนการที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน และใช้ทักษะทางสังคมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้เป็นรายบุคคล (Estes, et al., 2011, p. 278)

การเรียนรู้แบบร่วมมือ คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ ส่งเสริมให้นักเรียนทำงานร่วมกัน โดยในกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน และมีความรับผิดชอบร่วมกัน ทั้งในส่วนตนและส่วนรวม เพื่อให้ตนเองและสมาชิกทุกคนในกลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งการจัด การเรียนรู้ดังกล่าวมีความหมายตรงกันข้ามกับการเรียนที่เน้นการแข่งขัน (Competitive Learning) และการเรียนตามลำพัง (Individualized Learning) (กรมวิชาการ, ศูนย์พัฒนาหลักสูตร, 2544, หน้า 4)

การเรียนรู้แบบร่วมมือ คือ การจัดการเรียนการสอนที่สนับสนุนและเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กัน (Interaction) รู้จักทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม (Group work) สามารถสื่อสารกัน ทำให้พฤติกรรมของเพื่อนคนหนึ่งสนับสนุน หรือส่งเสริมพฤติกรรมของเพื่อนคนอื่น ๆ ในกลุ่มเดียวกัน รวมทั้งการมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันในกลุ่ม มีการถกเถียงปัญหา ปรึกษาหารือกัน สามารถแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนคำถามและคำตอบ รวมทั้งร่วมมือกันทำงานในลักษณะกลุ่ม (ระวีวรรณ ศรีครามครัน, 2553, หน้า 155)

กล่าวโดยสรุป การเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนภายในกลุ่ม ใช้ทักษะทางสังคมด้วยการอภิปรายแลกเปลี่ยนความความรู้ ความคิดเห็น และสามารถตรวจสอบผล การเรียนรู้เป็นรายบุคคล

2. ความสำคัญของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

นักการศึกษาหลายคนได้กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มีรายละเอียด ดังนี้

Slavin (1995, p. 19) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือเน้นการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียน

Gillies (2007, p. 1) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยให้นักเรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มย่อย ร่วมกันกำหนดเป้าหมายความสำเร็จภายในกลุ่ม และฝึกทักษะทางสังคมในการพึ่งพาช่วยเหลือกัน

Estes et al. (2011, pp. 261, 263) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากกระบวนการกลุ่ม

กรมวิชาการ, ศูนย์พัฒนาหลักสูตร (2544, หน้า 4) สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นการสอนที่จะพัฒนานักเรียนในด้านวิชาการและทักษะทางสังคม ตลอดจนเน้นนักเรียนเป็นสำคัญและส่งเสริมทักษะทางสังคม โดยให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันจนประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของการเรียนร่วมกันทุกคน นอกจากนี้ ยังมีความสำคัญ ดังนี้

1. ช่วยพัฒนาความเชื่อมั่นของนักเรียน
2. ช่วยพัฒนาความคิดของนักเรียน
3. ช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
4. ช่วยส่งเสริมบรรยากาศในการเรียน
5. ส่งเสริมทักษะการทำงานร่วมกัน
6. ทำให้นักเรียนมีวิสัยทัศน์หรือมุมมองกว้างขึ้น
7. ช่วยการปรับตัวในสังคมได้ดีขึ้น

ทิสนา แคมมณี (2550, หน้า 265) สรุปว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือมุ่งช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้เนื้อหาสาระต่าง ๆ ด้วยตนเองและด้วยความร่วมมือและความช่วยเหลือจากเพื่อน รวมทั้งพัฒนาทักษะทางสังคม เช่น ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ ทักษะการแสวงหาความรู้ ทักษะการคิด และการแก้ปัญหา เป็นต้น นักเรียนเกิดการเรียนรู้ทางด้านเนื้อหาสาระต่าง ๆ ได้กว้างขวางและลึกซึ้งขึ้นแล้ว ยังสามารถช่วยพัฒนาด้านสังคมและอารมณ์มากขึ้น รวมทั้งมีโอกาสได้ฝึกฝนพัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

กล่าวโดยสรุป การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียนภายในกลุ่มโดยพึ่งพาช่วยเหลือกัน ซึ่งทำให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมี

ประสิทธิภาพและพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียน นอกจากนี้ ยังฝึกทักษะทางสังคม ทักษะการแสวงหาความรู้ ทักษะการคิดและการแก้ปัญหา และส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ในชั้นเรียน

3. หลักการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

นักการศึกษาหลายคนกล่าวถึงหลักการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ดังนี้

Gillies (2007, p. 11) กล่าวถึงหลักการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ดังนี้

1. นักเรียนจำเป็นต้องเรียนรู้จากกิจกรรมที่มีความซับซ้อนและเป็นงาน

ที่น่าสนใจ

2. เลือกใช้แหล่งความรู้ที่หลากหลายและกระตุ้นความสนใจของ

นักเรียน

3. ชักถามประเด็นที่นักเรียนสนใจ

4. ฝึกการสนทนาเพื่อนำไปใช้ในการอภิปรายกลุ่ม

5. ให้โอกาสนักเรียนเรียนรู้ร่วมกันและนำเสนอวิธีการแก้ปัญหาจากงาน

ที่ได้รับมอบหมาย

6. ส่งเสริมการคิดในระดับสูง

7. จัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

8. ฝึกให้นักเรียนรับผิดชอบในการเรียนรู้

9. เปิดโอกาสให้นักเรียนนำเสนอผลย้อนกลับจากหัวข้อที่ได้เรียนรู้

Estes et al. (2011, pp. 261-263) กล่าวถึงหลักสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ดังนี้

1. การพึ่งพาและช่วยเหลือกันจะทำให้งานมีความเสมอภาค นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมจากการแสดงความคิดเห็นและการปฏิบัติงาน

2. การนำเสนอความรู้เป็นรายบุคคลและนักเรียนแต่ละคนจะต้องรับผิดชอบหัวข้อที่ตนได้เรียนรู้
3. นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน โดยมีโอกาสอธิบายความรู้ เสนอแนวทางแก้ปัญหา แลกเปลี่ยนความรู้และเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่
4. พัฒนาทักษะทางสังคมด้านต่าง ๆ
5. กระบวนการกลุ่มจะเกิดขึ้นเมื่ออภิปรายกิจกรรมและเป้าหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

แนวทางปฏิบัติในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การรู้แบบร่วมมือให้มีประสิทธิภาพสามารถพิจารณาตามแนวทางของ Patricia Blosser (1991 as cited in Estes et al., 2011, pp. 261-263) มีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนการวางแผน

1. กำหนดเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ให้ชัดเจน โดยพิจารณาจากความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถของนักเรียน
2. กำหนดขนาดและลักษณะสมาชิกของกลุ่มโดยอาจแบ่งเป็น 4 กลุ่มสมาชิกภายในกลุ่มควรมีลักษณะต่างกัน เช่น เพศ ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ เชื้อชาติ ประสบการณ์เดิม และสิ่งที่ชื่นชอบ ทั้งนี้เพื่อให้สมาชิกภายในกลุ่มมีความหลากหลายและสอดคล้องกับเป้าหมายของบทเรียน
3. เน้นย้ำกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือซึ่งเป็นกุญแจสำคัญที่ช่วยพัฒนาการเรียนรู้ เนื่องจากมีการสนทนาซึ่งเป็นปฏิสัมพันธ์ด้านบวก บทบาทของสมาชิกภายในกลุ่มที่ช่วยเหลือกัน ทักษะทางสังคม เป้าหมายการเรียนรู้ และความสามารถในการนำเสนอความรู้รายบุคคล

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. อธิบายงานที่มอบหมาย: ครูอธิบายลักษณะงานให้กระชับและชัดเจน เนื่องจากเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับนักเรียน

2. *ระบุทักษะทางสังคมที่ทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ:* ครูถามนักเรียนเกี่ยวกับทักษะที่กลุ่มควรมีหลังจากได้รับมอบหมายงาน โดยเฉพาะงานที่มีความซับซ้อน ครูควรเน้นย้ำทักษะที่ควรมีเพื่อให้นักเรียนทราบรวมทั้งให้พิจารณาพฤติกรรมของสมาชิกภายในกลุ่ม เช่น การสบตาคู่สนทนา การกล่าวคำชมเชย การเรียนรู้ร่วมกัน ครูอาจใช้คำถามกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินการทำงานภายในกลุ่ม

3. *ควบคุมและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียนทุกกลุ่มขณะกำลังปฏิบัติงาน:* ครูกล่าวคำชมเชยหรือแสดงความคิดเห็นเพื่อสะท้อนการทำงานของนักเรียนแต่ละกลุ่ม ซึ่งเป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับโดยเน้นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นของนักเรียนขณะกำลังปฏิบัติงาน

4. *ถามนักเรียนแต่ละกลุ่มเพื่อสรุปผลการทำงาน:* ครูตรวจสอบความรู้ด้วยการถามนักเรียนแต่ละกลุ่มเพื่อสรุปผลการทำงาน โดยอาจให้ผู้แทนกลุ่มนำเสนอหรือครูเป็นผู้คัดเลือกตามความเหมาะสม

5. *ประเมินผล:* ครูประเมินผลนักเรียนเป็นรายบุคคลจากเริ่มต้นบทเรียนขณะเรียน และหลังเรียนซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญในการจัดการเรียนรู้โดยครูสามารถใช้เกณฑ์การประเมินผลแบบ Rubrics เพื่อให้การประเมินผลมีประสิทธิภาพ

6. *ประเมินกระบวนการกลุ่ม:* ครูประเมินกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือของแต่ละกลุ่มซึ่งสามารถพิจารณาจากการปฏิบัติงานร่วมกัน ครูอาจแสดงความคิดเห็น ชมเชย หรือคำหนิเพื่อสะท้อนกระบวนการเรียนรู้ภายในกลุ่ม

ทิสนา แคมมณี (2550, หน้า 265) กล่าวถึงหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือซึ่งประกอบด้วย 5 ประการ ดังนี้

1. การเรียนรู้ต้องอาศัยหลักการพึ่งพากัน (positive interdependence) โดยถือว่าทุกคนมีความสำคัญเท่าเทียมกันและจะต้องพึ่งพากันเพื่อความสำเร็จร่วมกัน
2. การเรียนรู้ที่ดีต้องอาศัยการหันหน้าเข้าหากัน มีปฏิสัมพันธ์กัน (face to face interaction) เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อมูล และการเรียนรู้ต่าง ๆ

3. การเรียนรู้ร่วมกันต้องอาศัยทักษะทางสังคม (social skills) โดยเฉพาะทักษะในการทำงานร่วมกัน
4. การเรียนรู้ร่วมกันควรมีการวิเคราะห์กระบวนการกลุ่ม (group processing) ที่ใช้ในการทำงาน
5. การเรียนรู้ร่วมกันจะต้องมีผลงานหรือผลสัมฤทธิ์ทั้งรายบุคคลและรายกลุ่มที่สามารถตรวจสอบและวัดประเมินได้ (individual accountability)

ระวีวรรณ ศรีครามครัน (2553, หน้า 155-156) กล่าวถึงหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือว่า หลักการโดยทั่วไปที่มุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนในลักษณะของกลุ่มเล็ก ๆ 4-6 คน และให้ผู้เรียนทุกคนในกลุ่มได้มีปฏิสัมพันธ์ทางด้านวิชาการ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น สนับสนุน หรือช่วยเหลือและเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ผู้ที่ยืนค้อยในกลุ่ม รวมทั้งช่วยเหลือกันเพื่อให้งานของกลุ่มประสบความสำเร็จ กิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนจะประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้สอนบอกจุดประสงค์ของการเรียนแบบร่วมมือ ให้ผู้เรียนเข้าใจซึ่งรวมถึงวิธีการเรียน การที่ทุกคนในกลุ่มจะต้องมีปฏิสัมพันธ์และมีส่วนร่วมในการเรียน ผลการดำเนินงาน ความสำเร็จของงาน การให้คะแนนในลักษณะของกลุ่ม รางวัล และผลรางวัลที่จะได้รับสูงขึ้นเมื่อกลุ่มประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน
2. ผู้สอนกำหนดขนาดของกลุ่ม วิธีการแบ่งกลุ่มผู้เรียน สถานที่สำหรับเรียน ซึ่งอาจจะใช้ทั้งห้องเรียน ห้องสมุด หรือห้องกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งแผนงานสำหรับการเรียน ใบงานเอกสารเสริมความรู้ หรือข้อมูลต่าง ๆ สำหรับผู้เรียน
3. ผู้สอนให้ความรู้ อธิบายแนวทางในการค้นหาความรู้เพิ่มเติม งานที่จะต้องทำหรือศึกษา กำหนดเป้าหมายของงาน เกณฑ์ในการพิจารณางานในระดับดีมาก ดี หรือพอใช้ รวมทั้งพฤติกรรมของผู้เรียนในการทำงานกลุ่ม และการมีส่วนร่วมในการทำงาน

4. ในระหว่างที่ผู้เรียนทำงานกลุ่มตามที่ได้รับมอบหมายนั้น ผู้สอนจะต้องเอาใจใส่ ติดตามพฤติกรรมของผู้เรียน ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงาน และพฤติกรรมของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนในกลุ่มมีส่วนร่วมโดยตลอด
5. ผู้สอนสรุปบทเรียน โดยการถามคำถามเพื่อให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงานที่ได้ทำไป หรือถามคำถามเพื่อทดสอบความรู้ของผู้เรียน
6. ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนในด้านเนื้อหาวิชาการ แสดงความคิดเห็น รวมทั้งทักษะและการมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม

หลักการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ประกอบด้วย การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ การแบ่งกลุ่มเพื่ออภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การฝึกทักษะทางสังคม การพึ่งพาช่วยเหลือกันระหว่างเพื่อนภายในกลุ่ม การร่วมคิดและเสนอแนะทางการแก้ปัญหา หรือสร้างสรรค์ผลงานที่สะท้อนความสามารถและผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ที่สามารถประเมินนักเรียนเป็นรายบุคคล

4. รูปแบบจิกซอว์

Estes et al. (2011, pp. 265-269) กล่าวถึง การเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบจิกซอว์ว่า Elliot Aronson และคณะ ได้พัฒนารูปแบบจิกซอว์ขึ้นในช่วงต้น ค.ศ. 1970 ครูและนักเรียนจำนวนมากมีแนวทางใหม่ในการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพ รูปแบบจิกซอว์เน้นให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม โดยสมาชิกภายในกลุ่มจะศึกษาความรู้ซึ่งเปรียบได้กับชิ้นส่วนของจิกซอว์ เมื่อนักเรียนได้ศึกษาจุดประสงค์การเรียนรู้ของบทเรียน จะต้องศึกษาข้อมูลในส่วนที่ตนรับผิดชอบและนำกลับมาอธิบายให้สมาชิกภายในกลุ่มทราบ รูปแบบจิกซอว์ เป็นรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning Model) ซึ่งได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ภายหลังในปี ค.ศ. 1996 Robert Slavin นำมาปรับให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับนักเรียนยิ่งขึ้น

รูปแบบจิ๊กซอว์ จะแบ่งนักเรียนในชั้นเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเชี่ยวชาญ (Expert Group) และกลุ่มเรียนรู้ (Learning Group) กลุ่มเชี่ยวชาญทุกกลุ่มศึกษา รายละเอียดของเนื้อหาจากหัวข้อที่ครูกำหนด จากนั้นแต่ละกลุ่มสรุปเนื้อหาและคิดวิธีการนำเสนอข้อมูลให้เพื่อนในกลุ่มเรียนรู้โดยอาจเขียนเป็นโครงเรื่องหรือผังความคิด (Graphic Organizers) นักเรียนกลุ่มเชี่ยวชาญกลับไปยัง กลุ่มเรียนรู้ของตนและนำเสนอข้อมูล ขั้นตอนนี้ครูอาจให้นักเรียนทดสอบย่อย เขียน ผังความคิด หรือทำกิจกรรมการเรียนรู้จากใบงานเพื่อประเมินนักเรียนเป็นรายบุคคล รายละเอียดของแต่ละขั้นตอนมีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 แนะนำรูปแบบจิ๊กซอว์

นักเรียนควรศึกษาลักษณะของรูปแบบจิ๊กซอว์ในครั้งแรกให้เข้าใจอย่างชัดเจน โดยเฉพาะผู้มีประสบการณ์น้อยหรือไม่คุ้นเคยกับรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ เบื้องต้นควรศึกษาหัวข้อสำคัญ ดังนี้

1. จุดประสงค์การเรียนรู้ของบทเรียน
2. ลักษณะและขนาดของกลุ่ม
3. ความแตกต่างระหว่างกลุ่มเชี่ยวชาญกับกลุ่มเรียนรู้
4. ระยะเวลาการปฏิบัติงานของแต่ละกลุ่ม
5. แนวทางการศึกษาและนำเสนอความรู้จากบทเรียน
6. ผลงานของกลุ่มเชี่ยวชาญ
7. ผลงานของกลุ่มเรียนรู้
8. วิธีการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นรายบุคคล

กลุ่มเชี่ยวชาญ (Expert Group)				
กลุ่มเรียนรู้ (Learning Group)				
ภาพ 1 ลักษณะของกลุ่มเชี่ยวชาญและกลุ่มเรียนรู้ตามกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ รูปแบบจิ๊กซอว์				
ที่มา. จาก <i>Instruction: A models approach</i> (6th ed.) (p. 265), by Estes, T. H., Mintz, S. L., & Gunter, M. A., 2011, Boston, MA: Pearson Education.				

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดกลุ่มเชี่ยวชาญและกลุ่มเรียนรู้โดยภายในกลุ่มมี ลักษณะต่างกัน

ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนให้ภายในกลุ่มมีลักษณะต่างกันตามลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือ การแบ่งกลุ่มให้เหมาะสมอาจพิจารณาจากคะแนนผลสัมฤทธิ์ ความกระตือรือร้น เพศ เชื้อชาติ และปัจจัยอื่น ๆ ที่ครูผู้สอนพิจารณาว่ามีความสำคัญ ข้อควรคำนึง เมื่อนักเรียนเลือกเพื่อนในกลุ่มตามความสมัครใจย่อมทำให้เกิดข้อเสีย คือ ขาดมิตรภาพกับเพื่อนร่วมชั้น ระดับผลสัมฤทธิ์จะลดลง และขาดทักษะทางสังคมทำให้ไม่ได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้แบบร่วมมือ ดังนั้น การแบ่งกลุ่มจึงควรใช้วิธีการสุ่มรายชื่อของนักเรียนโดยพิจารณาจากความสูงของนักเรียน วันเกิด จำนวนพี่น้อง ความชื่นชอบ หรือสิ่งที่มีนักเรียนมีและสามารถนำมาจัดประเภทเพื่อแบ่งกลุ่มได้ หลักสำคัญประการหนึ่ง คือ ควรเลือกหัวข้อบทเรียนที่หลากหลายและ

พยายามให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมชั้นทุกคนเพื่อลดพฤติกรรมการทำงานภายในกลุ่มเฉพาะกับเพื่อนของคนที่สนิทสนม ครูให้นักเรียนตั้งชื่อกลุ่มและสร้างความคุ้นเคยกัน จากนั้นแต่ละกลุ่มกำหนดเป้าหมายซึ่งเป็นผลการเรียนรู้ของกลุ่ม นอกจากนี้ ควรคำนึงถึงรายละเอียด ได้แก่

1. นักเรียนทุกคนห้ามออกจากกลุ่มจนกว่าจะได้รับมอบหมายงานภายในกลุ่มให้เรียบร้อย
2. สมาชิกแต่ละกลุ่มต้องศึกษาบทเรียนในส่วนที่ได้รับมอบหมายให้เข้าใจชัดเจน
3. ถ้าสมาชิกบางคนไม่เข้าใจเรื่องที่ศึกษา สมาชิกภายในกลุ่มต้องพยายามช่วยอธิบายให้เพื่อนเข้าใจก่อนได้รับความช่วยเหลือจากครู

ขั้นตอนที่ 3 อธิบายงานและประชุมกลุ่มเชี่ยวชาญ

เมื่อนักเรียนประชุมกลุ่มเชี่ยวชาญ ครูจะอธิบายงานที่แต่ละกลุ่มได้รับมอบหมายตลอดจนหน้าที่ของกลุ่มเชี่ยวชาญเพื่อให้กลุ่มสามารถปฏิบัติงานได้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด

ขั้นตอนที่ 4 กลุ่มเชี่ยวชาญศึกษาและคิดวิธีการนำเสนอความรู้

กลุ่มเชี่ยวชาญควรมีเวลาเพียงพอในการศึกษาและคิดวิธีการนำเสนอความรู้ที่ได้ศึกษา สมาชิกแต่ละคนภายในกลุ่มช่วยกันศึกษาและวิเคราะห์ความรู้ที่ได้รับ ครูสามารถใช้คำถามเพื่อเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับพื้นฐานความรู้เดิมของนักเรียนให้เข้าใจอย่างชัดเจน โดยสมาชิกภายในกลุ่มทุกคนต้องตอบคำถามได้ก่อนนำประเด็นที่ศึกษามาอภิปราย จากนั้นสมาชิกทุกคนจึงช่วยกันวิเคราะห์ประเด็นสำคัญและคิดวิธีการนำเสนอข้อมูลให้แก่กลุ่มเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 5 กลุ่มเชี่ยวชาญถ่ายทอดความรู้ให้เพื่อนกลุ่มเรียนรู้

สมาชิกในกลุ่มเชี่ยวชาญนำหัวข้อและรายละเอียดที่ศึกษาจากขั้นตอนที่ 4 มาถ่ายทอดให้แก่เพื่อนในกลุ่มเรียนรู้ ขั้นตอนนี้ครูควรกำหนดเวลาให้

เหมาะสม นักเรียนแต่ละคนที่มาจากกลุ่มเชี่ยวชาญจะอธิบายหัวข้อสำคัญของตน โดยอาจใช้ผังความคิด (Graphic Organizers) ประกอบการนำเสนอ เช่น ตาราง เวนน์-ไดอะแกรม ผังมโนทัศน์ จากนั้นจึงตรวจสอบความเข้าใจด้วยการใช้คำถามกับเพื่อนในกลุ่มเรียนรู้ หากเพื่อนในกลุ่มมีข้อสงสัยจะต้องอธิบายให้เข้าใจอย่างชัดเจน จากนั้นสมาชิกทุกคนในกลุ่มเรียนรู้จะช่วยกันสรุปความรู้และเตรียมพร้อมเพื่อนำเสนอ

ขั้นตอนที่ 6 นักเรียนนำเสนอความรู้เป็นรายบุคคล

นักเรียนนำเสนอความรู้เป็นรายบุคคลด้วยการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การทดสอบย่อย การตรวจสอบข้อมูลจากรายการ การเขียนเรียงความ การอภิปราย หรือกิจกรรมอื่นเพื่อประเมินให้สอดคล้องตามจุดประสงค์การเรียนรู้ของบทเรียนที่กำหนด

ขั้นตอนที่ 7 ประเมินผลกระบวนการของรูปแบบจิ๊กซอว์

ครูใช้คำถามเพื่อตรวจสอบกระบวนการและผลการเรียนรู้ โดยพิจารณาจากจุดประสงค์การเรียนรู้ ขั้นตอนนี้ นักเรียนทุกคนอภิปรายหัวข้อที่ศึกษาทั้งหมดจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ ครูประเมินผลนักเรียนด้วยการให้ทำกิจกรรมการเรียนรู้จากใบงาน แบบทดสอบ หรือการสนทนาเพื่อตรวจสอบ

5. ประโยชน์ของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

การเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนในด้านต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพโดยใช้กระบวนการซึ่งเกิดประโยชน์อย่างมาก นักการศึกษาได้กล่าวถึงประโยชน์ของการเรียนรู้แบบร่วมมือ ดังนี้

Gillies (2007, pp. 1-2) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือเน้นให้นักเรียนได้ใช้ทักษะทางสังคม ส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเอง คิดแก้ปัญหาาร่วมกัน ตระหนักถึง

ความสำคัญของสมาชิกภายในกลุ่มทำให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้รายบุคคล

Estes et al. (2011, pp. 275-276) กล่าวว่า เมื่อนักเรียนได้เรียนรู้แบบร่วมมือจะมีโอกาสฝึกทักษะด้านต่าง ๆ เช่น การฟัง การสนทนา การอ่านและแปลความหมายจากข้อความการช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน และการมีปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม นอกจากนี้ การเรียนรู้ร่วมกันภายในกลุ่มย่อยจะส่งเสริมให้นักเรียนใช้คำถามและอภิปรายอย่างกว้างขวางเพื่อหาคำตอบซึ่งทำให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นจากการศึกษาหัวข้อและเนื้อหาของบทเรียน เป้าหมายสำคัญของการเรียนรู้แบบร่วมมือ คือ การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้และเพิ่มโอกาสให้นักเรียนเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล พัฒนาทักษะทางสังคม เกิดการเรียนรู้ที่คงทน มีทักษะการคิดในระดับสูง และมั่นใจในตนเองในการทำงานและเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น

กรมวิชาการ, ศูนย์พัฒนาหลักสูตร (2544, หน้า 41) กล่าวถึงประโยชน์ของการเรียนรู้แบบร่วมมือ ดังนี้

1. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิก เพราะทุก ๆ คนร่วมมือในการทำงานกลุ่ม ทุก ๆ คนมีส่วนร่วมเท่าเทียมกัน ทำให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียน
2. ส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนมีโอกาสคิด พูด แสดงออก แสดงความคิดเห็น ลงมือกระทำอย่างเท่าเทียมกัน
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น เด็กเก่งช่วยเด็กที่เรียนไม่เก่ง ทำให้เด็กเก่งภาคภูมิใจ รู้จักสละเวลา ส่วนเด็กอ่อนเกิดความซาบซึ้งในน้ำใจของเพื่อนสมาชิกด้วยกัน
4. ทำให้รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การร่วมคิด การระดมความคิด นำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาร่วมกัน เพื่อหาคำตอบที่เหมาะสมที่สุด เป็นการส่งเสริมให้ช่วยกันค้นหาข้อมูลให้มาก คิดวิเคราะห์และเกิดการตัดสินใจ
5. ส่งเสริมทักษะทางสังคม ทำให้ผู้เรียนรู้จักปรับตัวในการอยู่ร่วมกัน ด้วยมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เข้าใจกันและกัน

6. ส่งเสริมทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น

ระวีวรรณ ศรีครามครัน (2553, หน้า 174-175) กล่าวถึงประโยชน์ของการเรียนรู้แบบร่วมมือ ดังนี้

1. *ประสบความสำเร็จทางด้านวิชาการ* การจัดการเรียนสอนแบบร่วมมือ ทำให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการเรียน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และแลกเปลี่ยนความรู้ โดยมุ่งให้ผลการเรียนของกลุ่มมีคะแนนสูง เมื่อมีการวัดผล ทำให้สมาชิกกลุ่มต้องสนใจศึกษาในเรื่องที่ได้รับมอบหมาย และผู้เรียนประสบความสำเร็จทางด้านวิชาการสูงกว่าการเรียนการสอนแบบปกติ
2. *เพิ่มความมั่นใจให้แก่ผู้เรียน* การจัดการสอนในลักษณะกลุ่มการเรียน จะทำให้ผู้เรียนแต่ละคนรู้ถึงคุณค่าและความสำคัญของตนเองในการเป็นสมาชิกกลุ่ม รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม ทำให้เพิ่มความมั่นใจในการทำงาน และการเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น มีอิสระที่จะคิดและเสนอความคิดเห็นต่อกลุ่ม
3. *ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียน* เนื่องจากธรรมชาติ และลักษณะของการเรียนแบบร่วมมือ จะสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ถกเถียงปัญหา และเสนอความคิดเห็นต่อกลุ่ม อธิบายหรือบอกเล่าสิ่งที่รู้ให้แก่เพื่อนร่วมกลุ่มให้เข้าใจ ซึ่งจะทำให้ผู้สอน หรือผู้บอกเล่า อธิบาย มีความเข้าใจเนื้อหาวิชาเป็นอย่างดี และชัดเจนมากขึ้น และผู้รับฟังก็จะสามารถเข้าใจในอีกแนวคิดหนึ่งนอกเหนือจากความคิดเห็นของตนเอง
4. *พัฒนาทักษะทางด้านสังคม* การเรียนการสอนแบบร่วมมือจะทำให้สมาชิกในกลุ่มได้ปรึกษาหารือกัน พุดคุย เสนอความคิดเห็น ซึ่งก่อให้เกิดพฤติกรรมทางด้านสังคมที่ดีต่อกัน มีความเข้าใจกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมทั้งเป็นการฝึกทักษะที่ดีให้แก่ผู้เรียนในด้านการสื่อสาร และก่อให้เกิดความเข้าใจที่ดีต่อกัน
5. *เป็นที่ยอมรับของเพื่อนและก่อให้เกิดสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน* การเรียนแบบร่วมมือก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนร่วมชั้นเรียน แม้กระทั่งเพื่อนที่เรียนค้อยในชั้นเรียน เมื่อจัดให้เรียนแบบร่วมมือก็จะแสดงความสามารถของตนเอง ทำให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อนได้ และเมื่อมีการเปลี่ยนกลุ่มการเรียนเป็นระยะ ๆ ทำให้เพื่อนทุก

คนในชั้นเรียน ได้รู้จักคุ้นเคยกัน จะทำให้ทุกคนในชั้นเรียนไม่ว่าผู้ที่เรียนดี หรือเรียนด้อย มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากกว่าการเรียนแบบปกติ

กล่าวโดยสรุป การเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยให้นักเรียนเกิดความมั่นใจและเห็นคุณค่าในตนเอง ได้ช่วยเหลือซึ่งพากัน และฝึกทักษะทางสังคมจากกระบวนการกลุ่ม ฝึกการอภิปรายแสดงความคิดเห็น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนภายในกลุ่มของตนและทั้งชั้นเรียน เกิดความกระตือรือร้น พัฒนาความคิดระดับสูง และมีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ในระดับสูง

เจตคติต่อหลักการใช้ภาษาไทย

1. ความหมายของเจตคติ

เจตคติ ตรงกับคำว่า “Attitude” ในภาษาอังกฤษ มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน “Aptus” แปลว่า การทำให้เหมาะสม การปรับปรุง มีนักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายคนได้ให้ความหมายของคำว่า “เจตคติ” ดังนี้

เจตคติเป็นสภาพความพร้อมของจิตใจซึ่งเกิดประสบการณ์ที่เป็นตัวกำหนดปฏิบัติการของบุคคลต่อบุคคล สิ่งของหรือเหตุการณ์ต่างๆ (Allport, 1968, p. 256)

เจตคติ คือ ความพร้อมที่จะแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่งอาจเป็นการเข้าหาหรือต่อต้านบุคคล ในสภาวะการณ์บางอย่างหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น รัก เกลียด ไม่พอใจต่อสิ่งนั้น (Good, 1973, p. 49)

เจตคติ คือ ความโน้มเอียงที่จะมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้า ซึ่งแสดงออกในทางชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งต่าง ๆ เจตคติไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง แต่สามารถสรุปอ้างอิงได้จากพฤติกรรมภายนอก (Anastasi, 1990, p. 552)

เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ หลังจากที่บุคคลได้มีประสบการณ์ในสิ่งนั้น เช่น เจตคติในทางบวก เป็นการแสดงออกในลักษณะของความพึงพอใจ ความเห็นด้วย เจตคติในทางลบ เป็นการแสดงออกในทางไม่พึงพอใจ ไม่เห็นด้วย ไม่ชอบ และเจตคติที่เป็นกลาง คือ ไม่มีความรู้สึกใด ๆ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2546, หน้า 244)

เจตคติ หมายถึง ความรู้สึก ความเชื่อและแนวโน้มของพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อบุคคลหรือสิ่งของซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวนั้นต้องคงอยู่นานพอสมควร (สิทธิโชค วรานุสันติกุล, 2546, หน้า 121)

ความหมายของเจตคติที่กล่าวมาข้างต้นนั้นสามารถสรุปได้ว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึก ความเชื่อของบุคคลที่เกิดจากความคิดและประสบการณ์ ซึ่งส่งผลทำให้บุคคลเกิดการตอบสนองต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง โดยสามารถสังเกตจากพฤติกรรมที่แสดงออก คือ การแสดงออกในลักษณะของความพึงพอใจ ความเห็นด้วย เป็นการแสดงออกของเจตคติทางบวก แต่ถ้าแสดงออกในทางไม่พึงพอใจ ไม่เห็นด้วย ไม่ชอบ เป็นการแสดงออกของเจตคติทางลบ และถ้ารู้สึกเฉย ๆ ไม่เกลียดและไม่ชอบ เป็นการแสดงออกของเจตคติที่เป็นกลาง

2. ลักษณะของเจตคติ

Sax (1980 อ้างถึงใน ล้วน สายยศ, 2543, หน้า 58) ได้กล่าวถึงลักษณะของเจตคติดังนี้

1. เจตคติมีทิศทาง (direction) เนื่องจากความรู้สึกของคนมีได้ทั้งบวกและลบ ชอบหรือไม่ชอบ การที่บุคคลแสดงความรู้สึกว่าชอบสิ่งนั้น แสดงว่ามีเจตคติทางบวก การที่บุคคลแสดงความรู้สึกว่าไม่ชอบสิ่งนั้น แสดงว่ามีเจตคติทางลบ
2. เจตคติมีความเข้มข้น (intensity) เจตคติเป็นความรู้สึกอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่บวกถึงลบ ความมากน้อยของความรู้สึกนี้คือ ความเข้มข้นของเจตคติ
3. เจตคติมีการแพร่กระจาย (pervasiveness) เจตคติมีลักษณะพัฒนาแพร่กระจายจากกลุ่มหนึ่งไปสู่อีกกลุ่มหนึ่งได้
4. เจตคติมีความคงเส้นคงวา (consistency) เจตคติเป็นความรู้สึกที่ค่อนข้างคงที่ และค่อนข้างเปลี่ยนแปลงยาก มีลักษณะฝังแน่นตรึงในแบบใดแบบหนึ่งพอสมควร
5. เจตคติมีความพร้อมในการแสดงออกเด่นชัด (salience) หมายถึงระดับขั้นของความเต็มใจหรือความพร้อมในการแสดงความคิดเห็น เมื่อบุคคลตระหนักในความสำคัญและมีความประทับใจ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546, หน้า 249) ได้กล่าวถึงลักษณะของเจตคติสรุปได้ดังนี้

1. เจตคติเกิดจากประสบการณ์ และสิ่งเร้าต่าง ๆ รอบตัว แม้ว่าบุคคลจะได้รับประสบการณ์เหมือนกัน แต่อาจจะมีเจตคติที่แตกต่างกัน เนื่องจากสาเหตุหลายประการ เช่น อายุ สติปัญญา สภาพแวดล้อม ฯลฯ
2. เจตคติเป็นการเตรียมความพร้อมในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าเป็นการเตรียมความพร้อมภายในจิตใจของบุคคลที่จะตอบสนองว่าชอบหรือไม่ชอบ ยอมรับหรือไม่ยอมรับ และเกี่ยวข้องกับอารมณ์ เป็นสิ่งที่อธิบายยาก และไม่มีเหตุผลในบางครั้ง
3. เจตคติมีทิศทางของการประเมิน ทิศทางของการประเมิน คือ ลักษณะความรู้สึกหรืออารมณ์ที่เกิดขึ้น ถ้าประเมินว่าชอบ พอใจ เรียกว่าทิศทางในทางบวก และถ้าประเมินออกมาในทางไม่ดี เช่น ไม่ชอบ ไม่พอใจ เรียกว่าทิศทางในทางลบ

4. เจตคติมีความเข้ม คือ มีปริมาณมากน้อยของความรู้สึก ถ้าชอบมาก หรือไม่เห็นด้วยอย่างมาก แสดงว่ามีความเข้มสูง แต่ถ้าไม่ชอบเลยหรือเกลียดที่สุด แสดงว่ามีความเข้มสูงไปอีกทางหนึ่ง

5. เจตคติมีความคงทน เจตคติเป็นสิ่งที่บุคคลยึดมั่นถือมั่น และมีส่วนในการกำหนดพฤติกรรมของคนนั้น การเปลี่ยนแปลงเจตคติจึงกระทำได้ยาก

6. เจตคติมีทั้งพฤติกรรมภายในและพฤติกรรมภายนอก พฤติกรรมภายในเป็นสภาวะทางจิตใจ ซึ่งหากไม่ได้แสดงออกก็ไม่สามารถจะรู้ได้ว่าบุคคลนั้นมีเจตคติอย่างไรในเรื่องนั้น จึงต้องมีการสร้างเครื่องมือวัดพฤติกรรมเพื่อใช้เป็นแนวทางในการทำนายหรืออธิบาย ส่วนเจตคติที่เป็นพฤติกรรมภายนอก สามารถทำนายหรืออธิบายได้ เนื่องจากถูกสิ่งเร้ามากระตุ้นให้แสดงพฤติกรรมออกมา

7. เจตคติจะต้องมีสิ่งเร้าจึงมีการตอบสนองเกิดขึ้น โดยไม่จำเป็นว่าเจตคติที่แสดงออกจากพฤติกรรมภายใน และพฤติกรรมภายนอกจะต้องตรงกัน เพราะบุคคลต้องปรับปรุงเจตคติให้เหมาะกับบรรทัดฐานของสังคมแล้วจึงค่อยแสดงพฤติกรรมภายนอก

กล่าวโดยสรุป เจตคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ของแต่ละบุคคล เจตคติเป็นสิ่งที่กำหนดแนวทางการแสดงออกของพฤติกรรมของบุคคล มีทิศทาง มีความเข้ม และมีความคงเส้นคงวา เจตคติเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ยาก หากแต่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ถ้าได้รับการเรียนรู้และประสบการณ์ที่เปลี่ยนแปลงจากเดิม

3. องค์ประกอบของเจตคติ

McGuire (1969, pp. 155-156) ได้อธิบายองค์ประกอบของเจตคติ สรุปได้ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจ (cognitive component) เป็นองค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้านั้น เพื่อเป็นเหตุผลที่จะสรุปความ และรวมเป็นความเชื่อ หรือช่วยในการประเมินสิ่งเร้านั้น

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ (affective component) เป็นองค์ประกอบด้านความรู้สึก หรืออารมณ์ของบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งเร้า เป็นผลมาจากการที่บุคคลประเมินผลสิ่งเร้านั้นแล้วว่าพอใจ หรือไม่พอใจ ต้องการหรือไม่ต้องการ

3. องค์ประกอบพฤติกรรม (behavioral component) เป็นองค์ประกอบทางด้านความพร้อม หรือความโน้มเอียงที่บุคคลจะประพฤติ ปฏิบัติ หรือตอบสนอง สิ่งเร้าในทิศทางที่จะสนับสนุนหรือคัดค้าน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความเชื่อของบุคคลที่ได้จากการประเมินผลพฤติกรรมที่แสดงออกมาให้สอดคล้องกับความรู้สึก.

Trinadis (1971, p. 3) อธิบายองค์ประกอบของเจตคติของบุคคล สรุปได้ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจ หมายถึง ความรู้ ความเชื่อ ความคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
2. องค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ หมายถึง ความรู้สึกชอบ ไม่ชอบ ความรู้สึกทางบวกหรือทางลบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม หมายถึง แนวโน้มหรือความพร้อมที่บุคคลจะปฏิบัติตามหรือปฏิเสธ

แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของเจตคติดังกล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า เจตคติมีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความรู้สึก และด้านพฤติกรรม องค์ประกอบทั้งสามด้านนี้มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เพราะเมื่อบุคคลรับรู้สิ่งเร้าจะเกิดความรู้ความเข้าใจ สามารถคิดหรือเชื่อที่ทำให้เกิดความรู้สึกและอารมณ์ต่อสิ่งนั้นจึงส่งผลทำให้เกิดแนวโน้มนำการแสดงออกทางด้านพฤติกรรม

4. ประโยชน์ของเจตคติ

Trinadis (1971, p. 4) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของเจตคติไว้ได้แก่ ช่วยทำให้เข้าใจสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว โดยการจัดรูปหรือจัดระบบของสิ่งของต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวบุคคล ช่วยให้คุณคิดหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ดี หรือปกปิดความจริงบางอย่าง ซึ่งนำความไม่พอใจมาสู่ตัวบุคคล ช่วยในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่สลับซับซ้อน และช่วยให้คุณแสดงออกถึงค่านิยมพื้นฐานของตนเอง

สงวนศรี วิรัชชัย (2527, หน้า 63 - 64) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของเจตคติไว้ได้แก่ เป็นสิ่งที่ช่วยให้คุณคิดบรรลุเป้าหมายบางอย่างที่ต้องการ ช่วยให้คุณคิดมีหลักการและมีกฎเกณฑ์ในการแสดงพฤติกรรม เป็นสื่อหรือช่องทางที่จะช่วยให้คุณคิดพัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้คนและสิ่งของต่าง ๆ และช่วยป้องกันตนเองจากความคับข้องใจ

กล่าวโดยสรุป ประโยชน์ของเจตคติช่วยให้เข้าใจสิ่งแวดล้อมรอบตัว และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ ช่วยให้คุณคิดมีหลักการและมีกฎเกณฑ์ในการแสดงพฤติกรรมได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมซึ่งเป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น เป็นสื่อหรือช่องทางที่จะช่วยให้คุณคิดพัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบุคคลและสิ่งต่าง ๆ และช่วยป้องกันตนเองจากความคับข้องใจ

5. การเปลี่ยนแปลงเจตคติ

เจตคติเป็นผลผลิตมาจากประสบการณ์ เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะมีลักษณะที่ค่อนข้างคงทน แต่สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงได้ โดยต้องอาศัยเวลาพอสมควร นักจิตวิทยาการศึกษาได้อธิบายการเปลี่ยนแปลงเจตคติ ดังนี้

Gagne (1984, pp. 230-235) ได้กล่าวถึงวิธีการของการเปลี่ยนแปลง
เจตคติดังนี้

1. การวางเงื่อนไข เช่น เด็กเคยกลัวแมงมุมมาก่อน เมื่อเด็กคนนั้นไม่เคย
ถูกแมงมุมทำร้ายเป็นเวลานาน ต่อมาเด็กจะเริ่มเปลี่ยนเจตคติต่อแมงมุมจากที่เคยกลัวเป็น
ไม่กลัวหรือรู้สึกเฉย ๆ ได้ แต่การเปลี่ยนแปลงในลักษณะนี้จะเป็นไปได้ยาก
2. การเสริมกำลังใจ เช่น ในการเขียนเรียงความ นักเรียนที่ได้คะแนน
ไม่ดีเสมอ จึงมีเจตคติเชิงลบต่อการเขียน แต่เมื่อครูได้เสริมกำลังใจ โดยการให้คะแนน
เพิ่มขึ้น อาจทำให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงเจตคติเชิงลบเป็นเจตคติเชิงบวกได้
3. การเลียนแบบ เกิดจากการที่บุคคลเห็นบุคคลอื่นประสบความสำเร็จ
ในสิ่งที่เป็นค่านิยมของตน จึงเกิดความพอใจในบุคคล ซึ่งเดิมอาจจะรู้สึกเฉย ๆ หรือไม่
ชอบบุคคลนั้นมาก่อน และเมื่อตนต้องการประสบความสำเร็จเหมือนบุคคลนั้นก็จะ
พยายามลอกเลียนแบบบุคคลนั้น

แสงเดือน ทวีสิน (2545, หน้า 71) ได้สรุปวิธีการในการเปลี่ยนแปลง
เจตคติ ดังนี้

1. สร้างตัวแบบที่เหมาะสมให้กับผู้ที่ต้องการจะให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
เจตคติ
2. ใช้วิธีการพูดหรือการสื่อสารเพื่อเปลี่ยนแปลงเจตคติ
3. ใช้วิธีการจัดสภาพการณ์และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อเอื้ออำนวยให้เกิด
การเปลี่ยนเจตคติไปในแนวทางต้องการ เช่น การให้เข้าไปมีส่วนร่วม การจัดกิจกรรม
การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เป็นต้น

ข้อมูลดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่าเจตคติสามารถเปลี่ยนแปลงได้ โดยขึ้นอยู่กับ
การจัดประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงเจตคติสามารถทำได้ด้วย
วิธีการวางเงื่อนไข การเสริมกำลังใจหรือแรงจูงใจ การลอกเลียนแบบ เพื่อให้บุคคลเกิด
การเปลี่ยนแปลงเจตคติไปในทางที่พึงประสงค์มากยิ่งขึ้น

6. การวัดเจตคติ

เนื่องจากเจตคติเป็นสภาพการณ์ทางจิตที่ประกอบด้วยความรู้สึกหรืออารมณ์ และเป็นสิ่งกำหนดแนวทางให้บุคคลปฏิบัติ การวัดเจตคติจึงทำได้ยาก เพราะไม่สามารถสังเกตหรือวัดได้โดยตรง แต่ต้องใช้วิธีการวัดได้โดยการสรุปพาดพิง

Edward (1967, pp. 3-16) ได้เสนอวิธีการวัดเจตคติสามารถ สรุปได้ดังนี้

1. การสัมภาษณ์หรือการซักถามโดยตรง วิธีนี้เป็นวิธีที่ง่ายและตรงไปตรงมาที่สุด ผู้ถามจะได้ทราบความรู้สึกหรือความคิดเห็นของผู้ตอบที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ข้อจำกัดของวิธีนี้ คือ ผู้ถามอาจจะไม่ได้รับคำตอบที่จริงใจจากผู้ตอบ เพราะผู้ตอบอาจจะบิดเบือนคำตอบ เนื่องจากอาจเกิดความเกรงกลัวต่อการแสดงความคิดเห็น แต่สามารถแก้ไขได้โดยผู้สัมภาษณ์ต้องสร้างบรรยากาศให้ผู้ตอบรู้สึกว่าเป็นอิสระและให้ความมั่นใจว่าคำตอบนั้นจะเป็นความลับ
2. การสังเกตพฤติกรรม ถ้าต้องการทราบว่าใครมีความคิดหรือรู้สึกต่อสิ่งใด ก็ให้สังเกตพฤติกรรมของเขาคือ ข้อจำกัดของวิธีนี้ คือ ไม่สามารถสังเกตพฤติกรรมของบุคคลได้ทุกคน นอกจากนี้ ในการตัดสินพฤติกรรมของบุคคลจะพิจารณาจากเจตคติเพียงอย่างเดียวไม่ได้ และในขณะเดียวกันก็ไม่สามารถตัดสินเจตคติจากพฤติกรรมต่าง ๆ ที่แสดงออกมาได้
3. สร้างข้อความที่เป็นข้อคิดเห็นต่อสิ่งเร้าที่ต้องการวัดเจตคติ เครื่องมือที่ใช้วัดเจตคติเรียกว่าแบบวัดเจตคติ ซึ่งนิยมจะใช้ในการศึกษาและการวิจัย เพราะสะดวกและรวดเร็วในการสรุปค่าเฉลี่ยของเจตคติในบุคคลกลุ่มใหญ่ที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2528, หน้า 96) ได้อธิบายวิธีการวัดเจตคติของบุคคล ดังนี้

1. ใช้การสังเกตพฤติกรรมของบุคคล เช่น การสังเกตพฤติกรรมของบุคคลที่พูดภาษาอังกฤษบ่อย ๆ อ่านและฟังแถบบันทึกเสียงภาษาอังกฤษอยู่เสมอ อาจจะสรุปได้ว่าบุคคลนั้นมีเจตคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษ

2. ใช้วิธีตอบแบบสอบถาม เช่น แบบของเซอร์สโตน แบบของกัทท์มัน เป็นต้น

3. ใช้วิธีการสัมภาษณ์ ช่วยให้ทราบเจตคติของผู้ถูกสัมภาษณ์ หรือ คู่สนทนาได้

แนวคิดข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า เจตคติเป็นสิ่งที่ไม่สามารถวัดได้โดยตรง แต่อาจประมาณค่าออกเป็นตัวเลขจากการแสดงความรู้หรือพฤติกรรมของบุคคล วิธีการวัดเจตคติอาจใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสังเกตพฤติกรรม และการให้ตอบแบบสอบถาม

7. การพัฒนาเจตคติ

7.1 แนวทางในการสร้างและพัฒนาเจตคติ

เจตคติของบุคคลเกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ที่บุคคลได้รับ มิใช่สิ่งที่มีมาแต่กำเนิด ดังนั้น เจตคติของบุคคลจึงสามารถพัฒนาได้ นักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเจตคติของบุคคล ดังนี้

Linzey and Arosen (1960, pp. 175-176) ได้เสนอแนวทางในการพัฒนาเจตคติ ดังนี้

1. การแนะนำ มีวิธีการที่แตกต่างกัน เช่น การบรรยายลักษณะ ตลอดจนคุณสมบัติของวัตถุสิ่งนั้นจนทำให้ผู้ที่ได้รับการแนะนำเปลี่ยนเจตคติไปตามที่ตนต้องการ

2. การได้รับแรงกดดันจากกลุ่ม จะทำให้เกิดการปฏิบัติตามความเชื่อถือหรือบรรทัดฐานของกลุ่ม แม้ว่าจะไม่แสดงให้เห็นอย่างแน่ชัดก็ตาม

3. การอภิปรายในกลุ่ม โดยการเปิดโอกาสให้สมาชิกภายในกลุ่มเสนอความคิดเห็นของตน ซึ่งจะทำให้ได้ทราบรายละเอียดของสิ่งนั้น ๆ เพิ่มขึ้นและนำมาพัฒนาเจตคติ

4. การชักชวน เป็นการให้ข้อมูลที่เชื่อถือได้เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อที่จะทำให้ผู้ได้รับคำชักชวน สรุปลงความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ใหม่

5. การสั่งสอนอย่างใกล้ชิดในกรณีที่บางคนมีเจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างมากและมั่นคง การที่พัฒนาเจตคติจึงต้องพยายามชี้แจงให้ทราบถึงบรรทัดฐาน การปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่าง ให้ความรู้และข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับสิ่งนั้น รวมทั้งการจัดการให้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งนั้นอยู่เสมอ

Rubin and McNeil (1981, pp. 564-570) ได้เสนอแนวทางในการพัฒนาเจตคติ สรุปได้ดังนี้

1. การชักชวน หมายถึง การพูดชักชวนให้ทำหรือมีความคิดเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง วิธีการนี้จะสามารถเปลี่ยนแปลงเจตคติของบุคคลได้มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับว่าผู้นั้นเห็นความสำคัญของสังคม และยอมรับสังคมมากน้อยเพียงไร
2. ข้อมูลที่ได้รับ ข่าวสารหรือข้อมูลก็เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้เกิดการพัฒนาเจตคติได้
3. การได้ข้อมูลเพิ่มเติม การได้รับคำตอบในสิ่งที่ตนสงสัยไม่เข้าใจก็เป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้สามารถเปลี่ยนเจตคติได้
4. สื่อที่ใช้ในการถ่ายทอดข่าวสารในการถ่ายทอดข่าวสารต่าง ๆ จะมีประสิทธิภาพดีมากขึ้น หากผู้ส่งข่าวและผู้รับข่าวเลือกสื่อที่สามารถติดต่อกันได้โดยตรง

สุณีย์ ธีรดากร (2524, หน้า 152-153) ได้อธิบายถึงการการพัฒนาเจตคติให้แก่นักเรียน สรุปได้ดังนี้

1. จัดให้เกิดการเรียนรู้ โดยการให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในสิ่งที่ครูต้องการให้นักเรียนมีเจตคติต่อสิ่งนั้น ๆ
2. จัดประสบการณ์ที่สร้างความพึงพอใจให้แก่นักเรียนในการจัดการเรียนรู้เรื่องใดก็ตามควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้สึกสนุกสนาน มีส่วนร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้ และเกิดความประทับใจครู

3. ครูต้องทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี เพราะนักเรียนจะทำตามบุคคลที่ใกล้ชิด
4. ครูควรจัดแบบฝึกหัดและวิธีสอนให้เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน หากนักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ก็จะมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้

การพัฒนาเจตคติจากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่าครูควรมีการจัดประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่สร้างความพึงพอใจให้กับนักเรียนเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเจตคติที่ดีโดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การใช้กระบวนการกลุ่ม การแนะนำ การชักชวน เป็นต้น

7.2 บทบาทของครูในการพัฒนาเจตคติของนักเรียน

นักการศึกษาหลายคนได้เสนอบทบาทของครูในการพัฒนาเจตคติของนักเรียน ดังนี้

ประคินันท์ อุปรมัย (2518, หน้า 118) ได้เสนอแนวคิดแก่ในการพัฒนาเจตคติของนักเรียน ได้แก่ พยายามชี้แจงและอธิบายเจตคติให้นักเรียนเข้าใจ กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจในทางที่ดี แนะนำนักเรียนให้คบเพื่อนดีที่จะเป็นตัวอย่างที่ดีต่อไป แนะนำหรือจัดหาหนังสือที่มีคุณค่าให้อ่าน และพยายามจัดประสบการณ์ที่สร้างเจตคติที่ดี

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2528, หน้า 91) ได้เสนอแนะวิธีการพัฒนาเจตคติที่ดีของนักเรียนแก่ครู ได้แก่ ครูต้องวางตัวเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งด้านบุคลิกภาพ ความประพฤติ การมีวินัย ตลอดจนให้ความรักความอบอุ่นแก่นักเรียน และพยายามทำความเข้าใจช่วยเหลือนักเรียนเมื่อนักเรียนมีปัญหา ให้ความรู้และความเข้าใจ เพื่อให้ นักเรียนพัฒนาเจตคติ ให้ทฤษฎีการเรียนรู้ เพื่อให้ นักเรียนพัฒนาเจตคติ ให้นักเรียนมีโอกาสได้เห็น และรับฟังตัวอย่างผู้ที่ประสบความสำเร็จในการเรียนและการทำงาน และให้บริการแนะแนว

ปราณี รามสูตร (2528, หน้า 192- 193) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของครูในการพัฒนาเจตคติของนักเรียน สรุปได้ดังนี้ (1) ให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในสิ่งที่ครูต้องการให้นักเรียนมีเจตคติในเรื่องนั้น (2) ให้นักเรียนมีโอกาสนคบเพื่อนดี และเป็นสมาชิกของสังคมที่มีเจตคติในทางที่ถูกที่ควร (3) ฝึกหัดให้นักเรียนมีวิจรรณญาณเลือกรับเอาแต่สิ่งที่ดีจากสื่อมวลชน และ (4) ครูและผู้ปกครองต้องร่วมมือกันจัดประสบการณ์ที่จะมีส่วนปลูกฝังเจตคติที่ดี

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของครูในการพัฒนาเจตคติดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่าครูจะต้องให้แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับเจตคติที่ต้องการสร้างและพัฒนาแก่นักเรียนเป็น ลำดับแรก เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องชัดเจน พยายามส่งเสริมให้นักเรียนมีวิจรรณญาณในการคิด เพื่อให้นักเรียนสามารถเลือกรับแต่เจตคติที่ดีจากสังคมและสื่อมวลชนได้ ครูจะต้องมีเจตคติที่ดีเพื่อเป็นแบบอย่างให้แก่นักเรียน และพร้อมที่แก้ไขเมื่อนักเรียนมีความเข้าใจไม่ถูกต้องเกี่ยวกับเจตคติเรื่องใดเรื่องหนึ่ง นอกจากนี้ ครูและผู้ปกครองจะต้องมีความเข้าใจอันดีต่อกัน เพื่อร่วมมือกันสร้างและพัฒนาเจตคติที่ดี และขจัดข้อขัดแย้งเกี่ยวกับเจตคติที่ต่างกัน

8. ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติดับผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่ครูจะต้องคำนึงถึงควบคู่ไปกับผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียน คือ เจตคติ เจตคติดีมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ เพราะเป็นสิ่งที่จะทำให้นักเรียนตั้งใจและสนใจในสิ่งเรียนรู้อย่างแท้จริง หากครูสามารถสร้างเจตคติที่ดีให้เกิดขึ้นกับนักเรียนได้ ย่อมจะมีส่วนช่วยทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้สูงขึ้นด้วยดังความคิดเห็นของนักการศึกษาที่ได้กล่าวเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติดับผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ ดังนี้

Irving (1966, pp. 706-715) กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติดับผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้สรุปได้ว่าก่อนที่จะจัดการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน ไม่ว่าจะป็นกลุ่ม

สาระการเรียนรู้ใดก็ตาม จะต้องศึกษาธรรมชาติ ความต้องการและพื้นฐานของนักเรียน ก่อน จึงสามารถจัดการเรียนรู้ให้แก่ นักเรียนได้ถูกต้อง นักเรียนจะเริ่มเรียนรู้กลุ่มสาระ การเรียนรู้ใด ๆ ได้ผลดี จะต้องมีความชอบหรือเจตคติที่ดีต่อกลุ่มสาระการเรียนรู้ นั้นด้วย

Anastasi (1982, pp. 173-174) กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติกับ ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้สรุปได้ว่าผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับ องค์ประกอบด้านสติปัญญา และองค์ประกอบที่ไม่ใช่ด้านสติปัญญา เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม แรงจูงใจ องค์ประกอบที่นับว่ามีอิทธิพลมากต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ คือ เจตคติ ต่อการเรียนรู้

ศิริชัย กาญจนวาสี (2523, หน้า 8) อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติกับ ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้สรุปได้ว่าเจตคติเป็นพลังสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่ แสดงออก เพราะเป็นตัวบ่งชี้หรือกำหนดพฤติกรรม ซึ่งเป็นไปได้ทั้งในทางบวกและ ในทางลบ ถ้ามีเจตคติทางบวก พฤติกรรมก็จะแสดงออกในลักษณะรัก ชอบ พอใจ สนับสนุน เป็นต้น ตรงกันข้ามกับเจตคติทางลบ เจตคติจึงเป็นตัวแปรหนึ่งที่นักการศึกษา เชื่อว่าจะมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักเรียน

กล่าวโดยสรุป เจตคติมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ ถ้านักเรียน มีเจตคติที่ดีแล้ว ย่อมทำให้นักเรียนสนใจและตั้งใจเรียนรู้ เอาใจใส่ในการเรียนรู้มี ความมานะพยายามในการค้นคว้าหาความรู้ สามารถเรียนรู้ได้ดี ซึ่งย่อมส่งผลถึง ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ แต่ถ้านักเรียนมีเจตคติไม่ดี ย่อมเป็นเหตุให้นักเรียนเกิด ความเบื่อหน่าย ขาดความสนใจและไม่ตั้งใจเรียนรู้ ทำให้ผลการเรียนรู้ตกต่ำ ดังนั้น ครูจึง ควร โน้มน้าวจูงใจให้นักเรียนลดเจตคติที่ไม่ดีให้ลดลง และสร้างเจตคติที่ดีให้เพิ่มมากขึ้น

ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้

1. ความหมายของผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้

สิ่งที่บ่งชี้ระดับความรู้และความเข้าใจของนักเรียนหลังจากที่ได้เรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งไปแล้ว เรียกว่า “ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้” นักการศึกษาได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ไว้ ดังนี้

ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ คือ ความสำเร็จหรือความสามารถในการแสดงออกที่ได้รับจากองค์ความรู้หรือทักษะ (Good, 1973, p. 7)

ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางเขาว์ปัญญาทุกประเภทที่เกิดจากการเรียนรู้ในโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมด้านความรู้ เช่น ความจำ ความเข้าใจ มโนทัศน์และหลักการ และพฤติกรรมด้านทักษะอันได้แก่พฤติกรรมการปฏิบัติที่สังเกตได้ เช่น ทักษะการอ่าน เป็นต้น ตลอดจนหมายถึงความสามารถในการประยุกต์ความรู้และทักษะที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ในวิธีการที่ซับซ้อนขึ้น เช่น การแสดงความสามารถในการแก้ปัญหา การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น (Haladyna, 2002, pp. 85-86)

ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ หมายถึง ผลที่ได้จากการประเมินความรู้และทักษะในด้านเนื้อหาทางวิชาการซึ่งปัจเจกบุคคลได้รับจากการเรียนการสอนของครู (Raynolds, Livingston, and Willison, 2006, p. 5)

ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ คือ ความรู้ที่ได้รับจากการสอนหรือทักษะที่ได้พัฒนาขึ้นมาตามลำดับขั้นในวิชาต่างๆที่ได้เรียนมาแล้วในสถานศึกษา (สุรชัย ขวัญเมือง, 2522, หน้า 39)

ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ คือ ความรู้และทักษะที่ได้รับและพัฒนาจากการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ (นิภา เมธธาวิชัย, 2536, หน้า 65)

ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ คือ ความสามารถทางเรียนหลังจากได้เรียนเนื้อหา
ของวิชาใดวิชาหนึ่งแล้ว (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2541, หน้า 18)

ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ คือ ผลการเรียนรู้ตามแผนที่กำหนดไว้ล่วงหน้าอัน
เกิดจากกระบวนการเรียนการสอนในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่งที่ผ่านมา (ศิริชัย
กาญจนวาสี, 2544, หน้า 125)

ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ คือ ผลการเรียนรู้ที่แต่ละคนได้ศึกษาเล่าเรียนมาแล้ว
ในอดีตหรือปัจจุบัน โดยจะประเมินความรู้ทางด้านเนื้อหาเชิงวิชาการเป็นหลัก (เยาวดี
วิบูลย์ศรี, 2551, หน้า 16)

ความหมายของผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ข้างต้นสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์
การเรียนรู้ คือ ผลการเรียนรู้ที่แสดงถึงความสามารถด้านสติปัญญาของนักเรียนในด้าน
ต่าง ๆ หลังจากที่ได้เรียนรู้สาระการเรียนรู้หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งไปแล้ว

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้

ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้เป็นความสามารถด้านสติปัญญา จึงเป็นพฤติกรรม
ภายในที่มีปัจจัยต่าง ๆ ส่งผลต่อระดับของผลสัมฤทธิ์ ดังนั้น การพิจารณาผลสัมฤทธิ์ของ
นักเรียนจึงควรพิจารณาปัจจัยเหล่านี้ประกอบด้วย เพื่อให้สามารถวัดและประเมิน
ความสามารถของนักเรียนได้อย่างเที่ยงตรง นักการศึกษาได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ
ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ไว้ ดังนี้

พิมพันธ์ เคะชะคุปต์ (2530, หน้า 45-46) กล่าวถึงตัวแปรที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ โดยจำแนกเป็นประเภทใหญ่ได้ 3 ประเภท สรุปได้ดังนี้

1. ตัวแปรด้านครู หมายถึง อายุ เพศ พื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ บุคลิกลักษณะ การศึกษา เจตคติ

2. ตัวแปรด้านบริบท หมายถึง ตัวแปร 2 ประเภท คือ ตัวแปรด้านนักเรียน และตัวแปรด้านสภาพแวดล้อม

2.1 ตัวแปรด้านนักเรียน หมายถึง เพศ อายุ พื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ ความสามารถ ความรู้เดิม เจตคติ ความพยายาม ความถนัด แรงจูงใจ ความสนใจและความรู้สึกรู้สีก่อนเกี่ยวกับตัวเอง

2.2 ตัวแปรด้านสภาพแวดล้อม หมายถึง ตัวหลักสูตร ลักษณะโรงเรียน ลักษณะชุมชน บรรยากาศในห้องเรียนและในโรงเรียน

3. ตัวแปรด้านกระบวนการเรียนการสอน หมายถึง ตัวแปรสำคัญ 4 ประการ ดังนี้

3.1 เวลาในการเรียน ได้แก่ เวลาที่กำหนดให้เรียนและเวลาที่ใช้ในการเรียน

3.2 คุณภาพของการสอน หมายถึง การจัดการสภาพการเรียนการสอนที่ช่วยให้ นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพสูง ได้แก่ การจัดลำดับเนื้อหาอย่างเหมาะสม การชี้แนะ การให้นักเรียนมีส่วนร่วม การเสริมแรง การให้ข้อมูลย้อนกลับและแก้ไขข้อบกพร่อง

3.3 กิจกรรมของครู ได้แก่ การวินิจฉัย การกำหนดจุดประสงค์และเนื้อหา การวางแผนการสอน การเสนอบทเรียน การชักจูง การสื่อสาร การควบคุมชั้น

3.4 กิจกรรมของนักเรียน ได้แก่ การฟัง การถามคำถามและตอบคำถาม การอ่านหนังสือ การทำแบบฝึกหัด อภิปรายการปฏิบัติการทดลอง

อัจฉรา ประไพตระกูล (2542, หน้า 93-100) กล่าวถึง ปัจจัยที่มีต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สรุปได้ดังนี้

1. พฤติกรรมการเรียนของนักเรียน คือ พฤติกรรมต่าง ๆ ที่นักเรียนใช้ศึกษาหาความรู้ การรวมกิจกรรมการเรียนการสอน การแบ่งเวลาเรียนตลอดจนการปฏิบัติตนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพของตนตามการรับรู้ของนักเรียน ซึ่งหากนักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนที่เหมาะสมก็จะส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของตน

2. พฤติกรรมการสอนของครู มีความสัมพันธ์โดยตรงกับพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน เนื่องจากครูเป็นบุคคลสำคัญที่จะทำให้เด็กนักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม ดังนั้น ครูจึงต้องพัฒนาพฤติกรรมการสอนของตนอยู่ตลอดเวลา โดยจะต้องเป็นผู้ที่รู้จริงในวิชาที่สอน มีการเตรียมการสอนและหมั่นเสาะแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองให้ทันสมัยอยู่เสมอ

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เป็นการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวที่ให้ความรัก ความสนใจ ความยุติธรรม ความเป็นอิสระ รับฟังความคิดเห็นให้คำแนะนำ ให้ความร่วมมือในโอกาสอันควร ให้ความอบอุ่น มีเหตุผล ไม่ตามใจตนเกินไปและไม่เข้มงวดเกินไป

4. รายได้ของครอบครัว หากครอบครัวมีรายได้เพียงพอ นักเรียนก็จะได้รับการสนับสนุนด้านการเรียนอย่างเต็มที่ เช่น ซื้ออุปกรณ์การเรียนได้ครบตามต้องการ เข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดให้ได้ทุกครั้ง ทำให้ผลที่ตามมา คือ นักเรียนจะเป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตดี มีสมองปลอดโปร่ง จิตใจแจ่มใสและมีความสุขกับการเรียน ซึ่งล้วนแต่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียนทั้งสิ้น

สรุปได้ว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ได้แก่ พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับความรู้เดิม ประสบการณ์ อารมณ์ ความสามารถในการจดจำ ความสามารถในการคิดและการให้เหตุผล การควบคุม อีกปัจจัยหนึ่ง คือ การจัดการเรียนรู้ของครู ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดลำดับสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมที่สอดคล้องความต้องการและความสามารถของนักเรียน ส่วนปัจจัยด้านอื่น ๆ เช่น พื้นฐานครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู และรายได้ของครอบครัว

3. การประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้

3.1 ความหมายของการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้

ครูต้องวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อให้ได้สารสนเทศที่จะนำมาประเมินความก้าวหน้าและระดับความสามารถของนักเรียน มีผู้อธิบายความหมายของการประเมินผลการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

การประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ คือ การตรวจสอบดูว่านักเรียนได้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายทางการศึกษา ตามที่หลักสูตรกำหนดไว้แล้วเพียงใด ทั้งนี้ ยกเว้นในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและการปรับตัว นอกจากนี้แล้วยังหมายรวมไปถึงการประเมินผลความสำเร็จต่าง ๆ ทั้งที่เป็นการวัดโดยใช้แบบทดสอบ แบบให้ปฏิบัติการ และแบบที่ไม่ใช่แบบทดสอบด้วย (สุรชัย ขวัญเมือง, 2522, หน้า 232)

การประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ คือ กระบวนการวัดปริมาณของผลการศึกษาล่าเรียนว่าเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใด โดยคำนึงเฉพาะการทดสอบเท่านั้น (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และ อเนกกุล กริแสง, 2522, หน้า 22)

การประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ คือ กระบวนการพิจารณาตัดสินที่เป็นระบบที่ครอบคลุมถึงจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2539, หน้า 12)

การประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการรวบรวมและเรียบเรียงข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลจากพฤติกรรมเดิมไปสู่พฤติกรรมใหม่ที่ค่อนข้างถาวรอย่างเป็นระบบ (เอมอร จังศิริพรพรรณ, 2546, หน้า 144)

กล่าวโดยสรุป การประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการตัดสินคุณค่าการเรียนรู้ของนักเรียนโดยสรุปรวมทั้งหมด หลังจากเสร็จสิ้นการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ได้สารสนเทศเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความรู้ของนักเรียนว่า นักเรียนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ได้ตั้งไว้หรือไม่ ซึ่งสามารถใช้วิธีการวัดผลได้หลายวิธี

3.2 จุดมุ่งหมายของการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้

จุดมุ่งหมายสำคัญของการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ คือ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความรู้ความเข้าใจสาระการเรียนรู้ที่ได้ศึกษาไปและเพื่อใช้ประเมินรูปแบบหรือการจัดการเรียนรู้ นักวิชาการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ ดังนี้

สุภาพ วาดเขียน (2525, หน้า 176) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้สรุปได้ว่าเพื่อตรวจสอบความรู้ ทักษะและสมรรถภาพสมองด้านต่างๆของนักเรียนว่า หลังจากการเรียนรู้เรื่องนั้นๆแล้ว นักเรียนมีความรู้ความสามารถในวิชาที่เรียนมากน้อยเพียงใด พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมตามความมุ่งหมายของหลักสูตรในวิชานั้น ๆ เพียงใด

กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ (2545, หน้า 62 ข) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียนในระดับชั้นเรียนสรุปได้ว่าเพื่อมุ่งหาคำตอบว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์อันเป็นผลเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือไม่และมากน้อยเพียงใด

ภัทรา นิคมานนท์ (2538, หน้า 17-19) ได้แบ่งความมุ่งหมายของการประเมินผลการเรียนรู้ไว้ 4 ประการ สรุปได้ดังนี้

1. เพื่อจัดประเภทหรือจัดตำแหน่ง เป็นการประเมินการเรียนรู้เพื่อเปรียบเทียบกันภายในกลุ่มนักเรียนเพื่อพิจารณาว่าตนเองมีความรู้ความสามารถอยู่ในระดับใดเพื่อจะได้จัดตำแหน่งหรือประเภทได้ถูกต้อง

2. เพื่อวินิจฉัย เป็นการประเมินเพื่อวินิจฉัยหาสาเหตุข้อบกพร่องและหาทางแก้ไข มักเป็นการประเมินเฉพาะเรื่อง ซึ่งนอกจากใช้ประเมินนักเรียนว่ามีข้อบกพร่องอย่างไรแล้วยังสามารถใช้ประเมินวินิจฉัยประสิทธิภาพการสอนครูได้อีกด้วย

3. เพื่อเปรียบเทียบระดับพัฒนาการ เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาว่านักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางดีขึ้นมากน้อยเพียงใด การประเมินเช่นนี้มีหลักการที่สำคัญคือการเปรียบเทียบความสามารถของนักเรียนคนเดียวกันหรือกลุ่มเดียวกันในระยะเวลาที่ต่างกัน เช่น การทดสอบก่อนเรียน และการทดสอบหลังเรียน ทั้งนี้เป็นการประเมินที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้แข่งขันกับตนเองมากกว่าที่จะแข่งขันกับผู้อื่น

4. เพื่อพยากรณ์ เป็นการนำผลจากการประเมินไปพยากรณ์ผลในอนาคต โดยเครื่องมือของการประเมินได้แก่ แบบวัดความถนัดทางการเรียนต่าง ๆ ซึ่งสามารถนำข้อมูลมาพยากรณ์ว่านักเรียนจะมีความสามารถเพียงพอที่จะเรียนสำเร็จหรือไม่

5. เพื่อประเมินผล เป็นการวัดเพื่อประเมินโดยส่วนรวมและใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น การตัดสินใจผลการเรียนการสอนหลังจากจบภาคการศึกษา การประเมินการปฏิบัติงานของครูและผู้บริหาร เป็นต้น

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2544, หน้า 55-56) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยไว้ สรุปได้ดังนี้

1. เพื่อวัดพื้นฐานการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนก่อนที่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยครูสามารถวัดพื้นฐานการเรียนรู้ในช่วงแรกของภาคเรียนเพื่อนำผลไปวินิจฉัยว่านักเรียนมีพื้นฐานความรู้ในเรื่องที่จะเรียนมากน้อยเพียงใดและครูจะควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไปอย่างไร

2. เพื่อวัดผลภายหลังที่นักเรียน ได้เรียนเนื้อหาครบถ้วนตาม วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และยังทำให้ได้รับสารสนเทศว่าครูประสบความสำเร็จในการสอนหรือไม่ เพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขตนเองต่อไป

3. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนของนักเรียนแต่ละคนกับคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มนักเรียนเพื่อพิจารณาว่าสูงหรือต่ำจากค่าเฉลี่ย ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ การเรียนรู้ของนักเรียนให้สูงขึ้น

4. เพื่อเปรียบเทียบความก้าวหน้าในการเรียนระหว่างคะแนนก่อนเรียนกับคะแนนหลังเรียน โดยครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน จากนั้นนำคะแนนทั้งสองครั้งมาเปรียบเทียบกันเพื่อพิจารณาความแตกต่างว่าคะแนนหลังเรียนสูงขึ้นหรือต่ำกว่าเดิม ซึ่งครูสามารถนำผลจากการประเมินมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยให้ดียิ่งขึ้น

5. เพื่อเปรียบเทียบเวลาที่ใช้ในการทำข้อสอบกับเวลาเฉลี่ยที่เป็นมาตรฐานเพื่อให้ครูสามารถนำข้อมูลมาปรับเรื่องการบริหารการใช้เครื่องมือวัดและ ประเมินผลให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

6. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ภาษาไทยระหว่างทักษะ ต่าง ๆ ได้แก่ ฟัง พูด อ่าน และเขียน โดยครูจะต้องนำคะแนนที่ได้มาปรับให้เป็นคะแนน มาตรฐานแล้วจึงนำมาเปรียบเทียบกัน ทำให้เห็นความแตกต่างของคะแนนผลสัมฤทธิ์ การเรียนรู้ของแต่ละทักษะ ซึ่งจะชี้ให้เห็นว่าควรปรับปรุงทักษะใดให้มีผลสัมฤทธิ์อยู่ใน ระดับที่ใกล้เคียงกับทักษะอื่น ๆ

7. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ภาษาไทยกับผลการเรียน วิชาอื่น ๆ โดยครูจะต้องนำคะแนนมาปรับให้เป็นคะแนนมาตรฐาน แล้วจึงนำไป เปรียบเทียบกับวิชาอื่น ๆ เพื่อให้ครูและนักเรียนรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับผลการสอนและ ผลการเรียนของตนเองและนำไปสู่การปรับปรุงต่อไป

จุดมุ่งหมายของการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ สรุปได้ว่ามี จุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อตรวจสอบพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียนว่าหลังจากที่ได้เรียนรู้

ไปแล้ว นักเรียนมีระดับความสามารถในด้านต่าง ๆ สูงขึ้นมากน้อยเพียงใด นอกจากนี้ยังมีจุดประสงค์เพื่อจัดตำแหน่ง และทำนายความสามารถของนักเรียน รวมถึงเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในสาระการเรียนรู้และทักษะต่าง ๆ เช่น ความรู้ความเข้าใจและทักษะการสื่อสารในกลุ่มสาระภาษาไทย ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการวางแผน ออกแบบและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ของครู

3.3 ประเภทของการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้

การวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้มีหลายประเภท ครูจึงต้องพิจารณาเลือกประเภทของการประเมินที่เหมาะสม นักวิชาการได้แบ่งประเภทของการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้โดยใช้เกณฑ์การแบ่งแตกต่างกันออกไป ดังนี้

ภัทรา นิคมานนท์ (2538, หน้า 14-17) ได้แบ่งประเภทของการประเมินผลการเรียนรู้ออกเป็น 2 ประเภท สรุปได้ดังนี้

1. การประเมินเพื่อปรับปรุงนักเรียน แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ

1.1 การประเมินผลก่อนเรียน มีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานและทักษะของนักเรียนว่า มีความรู้เพียงพอที่จะเรียนต่อในรายวิชาใหม่หรือเนื้อหาใหม่หรือไม่ ถ้าพบว่ามีความรู้ไม่พอหรือไม่มีพฤติกรรมขั้นต้นก่อนเรียน ครูจะต้องจะสอนเสริมเพื่อให้มีความรู้เพียงพอที่จะสอนต่อไปได้ จุดมุ่งหมายของการประเมินก่อนเรียนมิใช่เพื่อการวัดผลสัมฤทธิ์เพราะครูยังมีได้สอนเนื้อหาเหล่านั้นมาก่อน แต่เป็นการประเมินเพื่อวินิจฉัย

1.2 การประเมินผลระหว่างเรียน มีจุดมุ่งหมายที่จะประเมินความสามารถของนักเรียนว่าได้บรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่ และมีข้อบกพร่องอย่างไร เพื่อที่จะนำข้อมูลมาตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนและปรับปรุงการสอนของครู ซึ่งการประเมินผลระหว่างเรียนนี้จะต้องแทรกไปกับการเรียนการสอนตลอดเวลา

2. การประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน เป็นการประเมินหลังจากที่สิ้นสุดการเรียนการสอนในรายวิชาหรือโปรแกรมการสอน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาว่านักเรียนมีความรู้รวมทั้งสิ้นเท่าไร ซึ่งผลจากการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียนนี้จะใช้ตัดสินนักเรียนว่าควรจะได้รับคะแนนในระดับใด นอกจากนี้ ยังใช้พยากรณ์ผลสำเร็จในรายวิชาที่จะเรียนต่อเนื่องต่อไปด้วย

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2544, หน้า 17-18) ได้แบ่งประเภทของการประเมินผลการเรียนรู้ไว้ 4 ประเภท สรุปได้ดังนี้

1. การประเมินพื้นฐานการเรียนรู้ของนักเรียน เป็นการประเมินเพื่อให้ครูสามารถจัดเตรียมแผนการสอนวิชาภาษาไทยให้เหมาะสมกับระดับความสามารถที่แท้จริงของนักเรียน เครื่องมือวัดที่ใช้ในการประเมินประเภทนี้ได้แก่ แบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจและแบบสังเกต ซึ่งจะต้องประเมินก่อนที่ครูจะเริ่มสอน ผลที่ได้จากการประเมินจะนำมาใช้ในการเตรียมวัสดุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม สื่อและวิธีการประเมิน โดยเลือกวิธีวัดผลเพื่อความเหมาะสมของแต่ละบทเรียน
2. การประเมินผลระหว่างเรียน เป็นการประเมินผลเพื่อนำผลมาปรับปรุงการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประเภทนี้ได้แก่ แบบทดสอบ แบบสังเกต แบบสอบถามและแบบวัดเจตคติ ซึ่งครูอาจเลือกใช้เครื่องมือทั้งหมดหรือเลือกใช้เป็นบางชนิดให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์
3. การประเมินผลเพื่อวิเคราะห์จุดบกพร่องในการเรียนเป็นการประเมินผลตามวัตถุประสงค์ทั้งในด้านความรู้และด้านจิตพิสัย ซึ่งครูอาจเลือกใช้เครื่องมือเฉพาะวัตถุประสงค์บางข้อเพื่อค้นหาจุดบกพร่องในการเรียน แล้วนำผลมาใช้จัดกิจกรรมการสอนซ่อมเสริมต่อไป
4. การประเมินผลปลายภาค เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลังจากที่นักเรียนได้ผ่านกระบวนการฝึกฝนมาครบระยะตามที่ต้องการ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประเภทนี้ได้แก่ แบบทดสอบ แบบสังเกต

แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจและแบบประเมินค่า ผลที่ได้จะนำมาประเมิน การรู้ที่นักเรียนได้รับการฝึกฝนมาตลอดภาคหรือตลอดปีการศึกษา

ณัฐภรณ์ หลาวทอง (2548, หน้า 9-10) แบ่งประเภทของ การวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้โดยใช้เกณฑ์ขั้นตอนของการเรียนการสอนและ การแปลความหมายคะแนน สรุปได้ดังนี้

1. จำแนกตามขั้นตอนของการเรียนการสอน แบ่งเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1.1 การวัดและประเมินผลก่อนเริ่มดำเนินการเรียนการสอน เป็นการประเมินเพื่อจัดวางตำแหน่งของนักเรียน (placement evaluation) โดยพิจารณา ว่านักเรียนมีระดับความพร้อม ความสนใจ ความสามารถและทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อ การเรียนมากน้อยเพียงใด ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อการกำหนดจุดประสงค์ของการสอน และการวางแผนกิจกรรมการเรียนการสอน เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประเภทนี้ เช่น แบบสอบความพร้อม (readiness test) แบบวัดความถนัด (aptitude test) แบบสำรวจ รายงานตนเอง (self-report inventories) เทคนิคการสังเกต (observation techniques) เป็นต้น

1.2 การวัดและประเมินระหว่างการเรียนการสอน แบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1.2.1 การวัดและประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ (formative evaluation) เป็นการวัดและประเมินระหว่างการเรียนการสอนหรือประเมิน หลังจกจบแต่ละหน่วยการสอน เพื่อตรวจสอบว่านักเรียนมีความรู้ความสามารถหรือ ทักษะตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในแต่ละหน่วยการสอนหรือไม่ นอกจากนี้ ยังทำให้ ทราบพัฒนาการทางการเรียนรู้ของนักเรียนและให้ข้อมูลป้อนกลับเกี่ยวกับประสิทธิภาพ การสอนของครู ตลอดจนความคลาดเคลื่อนของการเรียนรู้เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประเภทนี้ เช่น แบบสอบที่ครูสร้างขึ้น แบบสอบแต่ละ หัวข้อหรือหน่วยการเรียนรู้ และเทคนิคการสังเกต

1.2.2 การวัดและประเมินเพื่อวินิจฉัย (diagnostic evaluation) เป็นการประเมินผลเพื่อวินิจฉัยสาเหตุปัญหาการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นระหว่างการเรียนการสอน เช่น ปัญหาเกี่ยวกับนักเรียน สิ่งแวดล้อม เนื้อหาวิชาและผู้สอน เป็นต้น จากนั้นจึงนำข้อมูลสร้างแนวทางปรับปรุงและแก้ไขปัญหาต่อไป เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประเภทนี้ เช่น แบบสอบวินิจฉัย แบบสอบวินิจฉัยที่ครูสร้างขึ้นและการใช้เทคนิคการสังเกต

1.3 การวัดและประเมินหลังสิ้นสุดการเรียนการสอนหรือการวัดและประเมินผลสรุป (summative evaluation) เป็นการวัดประเมินเพื่อตัดสินคุณค่าการเรียนรู้หลังจากเสร็จสิ้นการเรียนการสอน เพื่อตัดสินผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนหรือความรอบรู้ตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประเภทนี้ เช่น แบบสอบที่ครูสร้างขึ้น มาตรฐานค่า และการสัมภาษณ์ปากเปล่า เป็นต้น

2. จำแนกตามการแปลความหมายคะแนน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

2.1 การประเมินแบบอิงกลุ่ม (norm-referenced evaluation) เป็นการประเมินผลการเรียนรู้เพื่อสร้างบรรยากาศและตัดสินความสามารถหรือผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนโดยเปรียบเทียบกันเองภายในกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประเภทนี้ เช่น แบบสอบมาตรฐาน แบบสอบที่ครูสร้างขึ้น

2.2 การประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ (criterion-referenced evaluation) เป็นการประเมินผลการเรียนรู้เพื่อบรรยายและตัดสินความสามารถหรือผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนโดยเปรียบเทียบเกณฑ์มาตรฐาน เช่น ปริเขตความรู้ที่กำหนดไว้ วัตถุประสงค์เฉพาะที่สำคัญ มาตรฐานการปฏิบัติทางวิชาชีพ เป็นต้น เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประเภทนี้ได้แก่ แบบสอบที่ครูสร้างขึ้น และการใช้เทคนิคการสังเกต

2.3 การประเมินแบบอิงตนเอง (self-referenced evaluation) เป็นการประเมินผลการเรียนรู้เพื่อบรรยายและตัดสินความสามารถหรือผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนโดยการเปรียบเทียบผลการวัดประเมินเมื่อได้เรียนรู้แล้วและระดับความรู้เดิม

ก่อนเรียน ซึ่งแสดงถึงพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นระยะว่ามีพัฒนาจากเดิมมากน้อยเท่าใดและไม่เน้นการเปรียบเทียบกับบุคคลอื่น

แนวคิดเกี่ยวกับประเภทของการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่าการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ การประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ตามช่วงเวลาที่ยี่สอน ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น การประเมินก่อนเรียน การประเมินระหว่างเรียนและการประเมินหลังจากเรียน และอีกประเภทหนึ่ง คือ การประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ตามการแปลความหมายคะแนน ซึ่งแบ่งออกเป็นการประเมินแบบอิงกลุ่มการประเมินแบบอิงเกณฑ์และการประเมินแบบอิงตนเอง

3.4 วิธีประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้

การประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียนนั้นจะใช้วิธีการแบบใดก็ได้ แต่จะต้องยึดหลักการเปรียบเทียบพฤติกรรมของนักเรียนในแต่ละช่วงเวลา (สุวิมล ว่องวานิช, 2546, หน้า 71) วิธีการประเมินที่สอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าว คือ การประเมินตามสภาพจริง (authentic assessment) อย่างไรก็ตาม มีผู้เสนอว่าวิธีการที่เหมาะสมในการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ซึ่งเป็นความสามารถด้านพุทธิพิสัย (cognitive domain) คือ การทดสอบ (ศิริเดช สุชีวะ, 2546, หน้า 57-58) นักวิชาการอธิบายวิธีการที่ใช้ในการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้โดยทั่วไป ดังนี้

สุจริต เพียรชอบ (2531, หน้า 280-288) กล่าวถึงวิธีประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ สรุปได้ดังนี้

1. การถาม-ตอบ ปากเปล่า ระหว่างที่การสอนดำเนินไปหรือเมื่อการสอนเสร็จสิ้นลงแล้ว ครูควรใช้คำถามแล้วให้นักเรียนตอบเพื่อวัดผลว่านักเรียนเกิดการเรียนรู้หรือไม่

2. การสอบปากเปล่า ครูให้นักเรียนอธิบายหรือตอบคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ศึกษาเพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้

3. การสัมภาษณ์ ครูสัมภาษณ์นักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อให้รู้จักนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้ทราบระดับความรู้ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางด้านภาษาและพฤติกรรมของนักเรียนในด้านอื่น ๆ

4. การสนทนา ครูควรจะสนทนาอย่างไม่เป็นทางการเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาภาษาไทยที่ได้เรียน เพื่อประเมินว่านักเรียนมีความเข้าใจเรื่องที่เรียนไปแล้วหรือไม่ หรืออาจให้นักเรียนในชั้นสนทนากันเพื่อตรวจสอบว่านักเรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่สนทนามากน้อยเพียงใด

5. การอภิปราย ครูให้นักเรียนได้แสดงความคิด ความรู้สึกและทัศนคติต่าง ๆ โดยจัดเป็นการอภิปรายทั่วไป การอภิปรายแบบปวงกตถามุ่ การอภิปรายเป็นคณะ หรือการอภิปรายซักถาม เป็นต้น ซึ่งระหว่างที่นักเรียนอภิปราย ครูควรสังเกตพฤติกรรมการใช้ภาษาของนักเรียนเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการทางการเรียนรู้

6. การประชุมกลุ่มย่อย ครูแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ กลุ่มละประมาณ 3-5 คน หรือ 10-15 คน เพื่อให้นักเรียนอภิปรายระดมความคิดในเรื่องเนื้อหาภาษาไทยแล้วนำผลจากการประชุมมานำเสนอ

7. การสังเกต ครูสังเกตการใช้ภาษาของนักเรียนในขณะที่นักเรียนร่วมกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียนและควรจดบันทึกไว้เพื่อให้ทราบว่านักเรียนมีความสามารถหรือข้อบกพร่องที่สมควรแก้ไขอย่างไรบ้าง

8. การใช้แบบสอบถามหรือมาตรฐานค่า ครูให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนของตนเองโดยการให้นักเรียนทำแบบสอบถามหรือให้ทำมาตรฐานค่าซึ่งนักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาไทยและเสนอความคิดเห็นต่าง ๆ ในแบบสอบถามหรือมาตรฐานค่าที่ครูสร้างขึ้น

9. การให้นักเรียนทำรายงานเสนอผลการค้นคว้า ครูให้นักเรียนทำรายงานเป็นรายบุคคลหรือกลุ่ม แล้วให้นักเรียนนำเสนอผลการค้นคว้าหน้าชั้นเรียน

เพื่อให้เพื่อนในชั้นได้อภิปรายซักถาม ซึ่งจะสามารถวัดผลได้ทั้งด้านเนื้อหา พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงความคิดเห็น

10. การบันทึกพฤติกรรมทางภาษาของนักเรียน ครูสังเกตการใช้ภาษาของนักเรียนแล้วบันทึกไว้ โดยมีได้บันทึกความคิดเห็นของครูลงไปด้วย ซึ่งขณะที่ครูบันทึกพฤติกรรมการใช้ภาษานั้น ครูสามารถสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในด้านอื่น ๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับวางแผนปรับปรุงการใช้ภาษาและพฤติกรรมของนักเรียนต่อไป

11. การใช้แผนภูมิแสดงเกณฑ์ต่าง ๆ ครูให้นักเรียนสร้างเกณฑ์ทางภาษาไทยในด้านต่าง ๆ เช่น การฟังที่ดี การสนทนาที่ดี การเขียนเรียงความที่ดี เป็นต้น แล้วจัดทำเป็นแผนภูมิไว้เพื่อนำมาใช้ในการตัดสินใจว่า นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ตามเกณฑ์ที่ได้ตั้งไว้หรือไม่

12. การสอบข้อเขียน ครูใช้ข้อสอบแบบปรนัยและอัตนัยในการวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ ซึ่งต้องมีเนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ไม่ว่าจะเป็นด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัยหรือทักษะพิสัย ซึ่งในแต่ละพิสัยก็ควรที่จะประเมินองค์ประกอบให้ครบถ้วน

พวงเล็ก อุตรระ (2539, หน้า 186-193) ได้เสนอวิธีการที่ใช้ในการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ภาษาไทยไว้ 5 วิธี สรุปได้ดังนี้

1. การสังเกต เป็นวิธีการวัดประเมินการเรียนรู้ที่ใช้ได้กับพฤติกรรมการเรียนรู้ได้ทุกประเภท โดยเฉพาะการวัดด้านจิตพิสัยและการทำงานแบบเน้นกระบวนการ หลักการสังเกต คือ ครูจะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายและพฤติกรรมที่ต้องการวัด กำหนดเวลาในการสังเกตและเลือกใช้เครื่องมือบันทึกข้อมูล เช่น แบบสังเกต

2. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการวัดประเมินการเรียนรู้ที่ใช้การสนทนาแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งสามารถวัดพฤติกรรมได้หลายลักษณะ เช่น ความสามารถในการใช้ภาษา บุคลิกภาพ เจตคติ วิจารณญาณ จินตนาการ สุนทรียรส การควบคุมอารมณ์หรือค่านิยม เป็นต้น หลักการสัมภาษณ์ คือ ครูต้องเตรียมคำถามไว้

ล่วงหน้าเพื่อให้สามารถถามได้ตรงจุดมุ่งหมาย และถามด้วยถ้อยคำที่เหมาะสมกับความรู้ของนักเรียน

3. การปฏิบัติ เป็นวิธีการวัดประเมินการเรียนรู้ที่ครูพิจารณาจากการปฏิบัติของนักเรียน ณ ขณะนั้น เช่น การพูดเล่าเรื่อง การพูดในที่ประชุมการอภิปราย การโต้เถียง การอ่านทำนองเสนา การแสดงละคร การจัดนิทรรศการ การโต้กลอนสด เป็นต้น การประเมินการปฏิบัติจริงนี้สามารถกระทำได้โดยครูและนักเรียน

4. การตรวจผลงาน เป็นวิธีการวัดประเมินการเรียนรู้ที่ครูพิจารณาจากผลงานที่นักเรียนสร้างขึ้นเรียบร้อยแล้ว เช่น การเขียนย่อความ การเขียนเรียงความ การแต่งคำประพันธ์ การทำแบบฝึกหัดและการทำรายงาน เป็นต้น โดยครูจะต้องให้คำแนะนำ วิเคราะห์หรือแก้ไขผลงานเพื่อเป็นผลป้อนกลับแก่นักเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาผลงานให้ดียิ่งขึ้น

5. การทดสอบ เป็นวิธีการวัดประเมินการเรียนรู้จากการให้นักเรียนทำแบบทดสอบซึ่งโดยทั่วไปแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

5.1 แบบทดสอบอัตนัย คือ แบบทดสอบที่ให้นักเรียนเขียนตอบเป็นความเรียงใช้ประเมินความสามารถทางด้านภาษา การรวบรวมความคิด การแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ วิจัย ประเมินค่า การนำไปใช้ เจตคติ วิจัยญาณ ความซาบซึ้งในสุนทรียรส สังเคราะห์และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

5.2 แบบทดสอบปรนัย คือแบบทดสอบที่ตรวจให้คะแนนได้ง่ายและยุติธรรม อีกทั้งยังสามารถวัดได้ครอบคลุมเนื้อหาซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 4 ชนิด ได้แก่ แบบทดสอบถูกผิด แบบทดสอบจับคู่ แบบทดสอบเติมคำ และแบบเลือกตอบ ซึ่งแบบทดสอบแบบเลือกตอบนี้นิยมใช้กันมาก เนื่องจากสามารถวัดพฤติกรรมได้หลายประเภท ตรวจให้คะแนนได้ง่ายและมีความเที่ยงธรรมสูง มีโอกาสเดาน้อยและวัดได้ครอบคลุมเนื้อหา

กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ (2545 ก, หน้า 175-176)

กล่าวถึงวิธีการที่ใช้ในการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ สรุปได้ดังนี้

1. การให้ตอบแบบทดสอบในลักษณะต่าง ๆ เช่น ข้อสอบแบบเลือกตอบถูก-ผิด จับคู่ และข้อสอบชนิดที่ให้ผู้สอบสร้างคำตอบ ได้แก่ การเติมข้อความในช่องว่าง เติมคำตอบสั้น ๆ เป็นประโยค ข้อความหรือแผนภูมิ

2. การประเมินจากผลงาน เป็นวิธีการที่พิจารณาจาก เรียงความ รายงานการวิจัย บันทึกประจำวัน รายงานการทดลอง บทละคร บทร้อยกรองหรือเพิ่มสะสมงาน เป็นต้น ซึ่งผลงานเหล่านี้จะเป็นสิ่งแสดงการนำความรู้และทักษะของนักเรียนไปใช้ในการปฏิบัติงาน

3. การประเมินจากการปฏิบัติ เป็นวิธีการที่ผู้สอนสังเกตการนำความรู้และทักษะไปใช้โดยตรงในสถานการณ์ที่ให้ปฏิบัติจริง เช่น การร้องเพลง เล่นดนตรี เล่นกีฬา การโต้วาที พูดสุนทรพจน์หรือการแสดงละครเวที เป็นต้น

4. การประเมินจากกระบวนการ เป็นวิธีที่ครูจะพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้และกระบวนการคิดของนักเรียนมากกว่าการพิจารณาผลงานหรือการปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้ครูทราบกระบวนการคิดของนักเรียน เช่น การให้นักเรียนคิดดัง ๆ การตั้งคำถามให้นักเรียนตอบ โดยครูจะเป็นผู้สังเกตวิธีการคิดของนักเรียนจากนั้นจึงให้ข้อมูลป้อนกลับ

อัจฉรา ชิวพันธ์ (2547, หน้า 203) ได้กล่าวถึงวิธีการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้แบบต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

1. การตั้งคำถามให้นักเรียนตอบ ครูสามารถใช้คำถามในขั้นตอนต่าง ๆ ของจัดการเรียนรู้ เช่น ถามคำถามเพื่อนำเข้าสู่บทเรียนเพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียนและทบทวนความเข้าใจในเนื้อหา เป็นต้น นอกจากนี้ ครูจะต้องเรียบเรียงคำถามและข้อความให้ชัดเจน รวมทั้งใช้น้ำเสียงที่เหมาะสมเพื่อนำคำถามหรือข้อความเพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดของนักเรียน

2. การบันทึกพฤติกรรม ครูควรจดบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนแต่ละคน ทั้งในขณะร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียน และพฤติกรรมการใช้ภาษาไทยนอกห้องเรียน สิ่งที่ครูควรระวัง คือ ไม่ควรด่วนสรุปหรือตีความพฤติกรรมที่สังเกตได้

แต่ควรบันทึกในเวลาและสถานที่ต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลเพียงพอก่อนจะนำมาพิจารณาสรุปหรือตีความ

3. การอภิปรายแสดงความคิดเห็น ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ไม่ว่าจะเป็นการอภิปรายซักถาม การอภิปรายตามหัวข้อที่ครูกำหนด หรือตามประเด็นที่แต่ละกลุ่มสนใจ โดยครูสามารถสังเกตพฤติกรรมการใช้ภาษาไทยทั้งในด้าน ความรู้ เจตคติและค่านิยมของนักเรียน ซึ่งครูควรจดบันทึกพฤติกรรมและการใช้สำนวนภาษาของนักเรียนไว้ เพื่อประโยชน์ในการประเมินพัฒนาการทางภาษาของนักเรียน

4. การใช้แบบสอบถาม ครูให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ โดยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาใช้เพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ นอกจากนี้ ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามจะช่วยให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนในแง่มุมต่าง ๆ ที่สะท้อนให้เห็นความรู้สึกรักคิดและเจตคติของนักเรียน

5. การสังเกต ครูประเมินตามสภาพจริงขณะที่นักเรียนกำลังปฏิบัติงาน ซึ่งจะช่วยให้ทราบว่าพฤติกรรมของนักเรียนแต่ละคนอยู่ในระดับใดในการสังเกตพฤติกรรม ครูควรจดบันทึกไว้เป็นหลักฐานเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับประเมินคุณลักษณะของนักเรียนตลอดจนหาสาเหตุของปัญหา เพื่อการช่วยเหลือนักเรียนให้พัฒนาตามศักยภาพ นอกจากนี้ ครูอาจใช้การสนทนาและการสัมภาษณ์นักเรียนประกอบด้วย เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีและทำให้ ครูได้ทราบถึงเจตคติ ค่านิยมและความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนในแง่มุมต่าง ๆ เพิ่มขึ้น

6. การทำงานกลุ่ม ครูศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ครูควรกำหนดประเด็นการประเมินให้ชัดเจน เช่น การกำหนดเป้าหมาย การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ การปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและการประเมินเพื่อปรับปรุงงานกลุ่ม นอกจากนี้ ครูควรให้นักเรียนประเมินตนเองและประเมินสมาชิกในกลุ่มด้วย

7. การทำรายงานค้นคว้า ครูประเมินความรู้จากผลงานการศึกษา ค้นคว้าที่นำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์และเรียบเรียงใหม่ จากนั้นนำเสนอผลงานในลักษณะ

ต่าง ๆ ซึ่งการทำรายงานค้นคว้าจะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และสร้างลักษณะนิสัยในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง

8. การสอบด้วยข้อเขียน ครูใช้ข้อสอบแบบปรนัยและแบบอัตนัย เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ ซึ่งจะสามารถประเมินได้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และ พเยาว์ ยินดีสุข (2549, หน้า 124) เสนอวิธีที่ใช้ประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ ได้แก่ การอภิปรายตามวัตถุประสงค์ การทดสอบโดยใช้แบบสอบถาม การทดสอบโดยใช้แบบสอบที่พัฒนาโดยครู การเขียนบันทึกผลการเรียนรู้ การนำเสนอด้วยวาจาการทำโครงการ การปฏิบัติทดลอง การจัดทำแฟ้มสะสมงานหรือแฟ้มสะสมผลงาน การสังเกต การบันทึก การสร้างสถานการณ์จำลอง การสอบถาม การสัมภาษณ์ การเขียนบันทึกการเรียนรู้หรืออนุทิน ทีมจัดการ โดยนักเรียน ทีมจัดการ โดยครู และการประชุมผู้ปกครอง

แนวคิดเกี่ยวกับวิธีการที่ใช้ในการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ข้างต้นสรุปได้ว่า การประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้มีหลากหลายวิธี โดยครอบคลุมทั้งการวัดความสามารถด้านพุทธิพิสัย (cognitive domain) เช่น การทำแบบทดสอบ การสัมภาษณ์ การตรวจผลงาน ด้านจิตพิสัย (affective domain) เช่น การสนทนา การสอบถามความเห็น การรายงานตนเอง และด้านทักษะพิสัย (psychomotor domain) เช่น การสังเกต การให้ปฏิบัติจริง เป็นต้น

3.5 ประโยชน์ของการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้

การประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่สำคัญมากในการออกแบบและวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพราะทำให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นนักเรียนที่สามารนำผลการประเมินไปจัดสรรทรัพยากรการเรียนรู้ให้เหมาะสม ผู้บริหารและคณะกรรมการสถานศึกษาก็จะได้รับ

ข้อมูลสำหรับการวางแผนและพัฒนาหลักสูตร ครูผู้สอน ผู้ปกครองและนักเรียนก็จะได้รับข้อมูลเกี่ยวกับผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสนับสนุนเลี้ยงดูและความก้าวหน้าทางการศึกษาของตนตามลำดับ (Dietel, Herman, & Knuth, 1991 อ้างถึงใน ณีฐภรณ์ หลาวทอง, 2548, หน้า 6-7) นอกจากนี้ นักวิชาการกล่าวถึงประโยชน์ของการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ไว้ ดังนี้

สุจริต เพียรชอบ (2531, หน้า 272) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ สรุปได้ดังนี้

1. ช่วยให้ครูได้ทราบสถานภาพทางเรียนภาษาของนักเรียนได้อย่างถูกต้องว่า ก่อนสอน ขณะสอนและหลังสอนแล้วนักเรียนเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางภาษาไปมากน้อยเพียงใด

2. ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียนภาษาไทยเพิ่มขึ้น เพราะนักเรียนต้องการที่จะทราบความก้าวหน้าของตนเองซึ่งเมื่อได้คะแนนระดับดี นักเรียนก็จะเกิดความภาคภูมิใจและมั่นใจในตนเอง ในทางตรงกันข้าม หากนักเรียนยังมีข้อบกพร่อง นักเรียนก็จะเกิดความมานะพยายามที่จะแก้ไขปรับปรุงตนเอง และหาทางเพิ่มพูนทักษะทางภาษาของตนให้ดียิ่งขึ้น

3. ช่วยให้ครูสามารถแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ตามความสามารถ โดยเมื่อนักเรียนที่เรียนภาษาไทยในกลุ่มเดียวกันมีระดับความสามารถระดับเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน การดำเนินการสอนตลอดจนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ก็จะเป็นไปโดยสะดวกมากยิ่งขึ้น ส่วนนักเรียนที่จัดว่าอยู่ในกลุ่มที่มีทักษะภาษาดำเนิน ครูอาจจัดการสอนซ่อมเสริมทักษะทางภาษาให้เป็นพิเศษเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องและสามารถเรียนได้ทันนักเรียนกลุ่มอื่น ๆ

4. เป็นเครื่องมือในการประเมินผลการสอนของครูว่ามีความสามารถในการสอนมากน้อยเพียงใดและควรที่จะปรับปรุงการสอนของตนในด้านใดให้ดีขึ้นบ้าง เพราะการที่นักเรียนตอบคำถามหรือข้อทดสอบไม่ได้หรือไม่ดีเท่าที่ควรนั้น อาจมิได้เกิดจากระดับสติปัญญาของนักเรียน แต่เกิดจากข้อบกพร่องของครูที่ไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้

5. ช่วยให้คุณทราบข้อมูลป้อนกลับเกี่ยวกับการเรียนการสอน ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะใช้เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ว่าสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้หรือไม่

6. สามารถนำมาใช้เป็นวิธีหนึ่งของการเรียนการสอน โดยสร้างเป็นสถานการณ์ให้นักเรียนได้ทดลองความรู้ความสามารถที่ได้เรียนไป เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการเรียนของตนเองและการปรับปรุงวิธีเรียนของตนเองให้ดีขึ้น

7. ช่วยให้คุณสามารถให้คะแนนนักเรียนได้ถูกต้อง

ศิริเดช สุชีวะ (2546, หน้า 60-61) ได้กล่าวถึงการนำผลการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียนไปใช้ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ทำให้นักเรียนและผู้เกี่ยวข้องได้ทราบความก้าวหน้าและผลการเรียนรู้ของนักเรียน
2. ให้นักเรียนและผู้เกี่ยวข้องใช้เป็นข้อมูลสำหรับปรับปรุง แก้ไข ส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนให้ประสบความสำเร็จสูงสุดตามศักยภาพของแต่ละบุคคล
3. ให้นักเรียนและผู้เกี่ยวข้องใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการเรียน กำหนดแนวทางการศึกษาและการเลือกศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพ
4. ใช้เป็นข้อมูลสำหรับผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการออกเอกสาร หลักฐานการศึกษาและรับรองผลการศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับประโยชน์ของการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้สรุปได้ว่า การประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้มีประโยชน์ต่อนักเรียนและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนทุกฝ่าย กล่าวคือ นักเรียนจะได้ทราบถึงระดับความสามารถของตนเอง รวมทั้งจุดเด่นและจุดด้อยเพื่อหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขหรือส่งเสริมให้เชี่ยวชาญยิ่งขึ้น ครูผู้สอนจะได้ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพ การสอนของตนเองสะท้อนกลับมาว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเป็นอย่างไร มีข้อบกพร่องและควรแก้ไขอย่างไรบ้าง และผู้ปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจะได้ทราบถึงประสิทธิภาพใน

การส่งเสริมและสนับสนุนนักเรียนว่ามีสิ่งใดควรปรับปรุงแก้ไขและต้องจัดสรรสิ่งใดมาพัฒนานักเรียนต่อไปบ้าง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

1.1 งานวิจัยการสอนซ่อมเสริม

พิมมล แจ่มแจ้ง (2541) ศึกษาการสร้างชุดฝึกซ่อมเสริมการเขียนสะกดคำสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2541 โรงเรียนวัดศิंहสาราม เขตราชเทวี กรุงเทพมหานครจำนวน 20 คน ที่มีข้อบกพร่องด้านการเขียนสะกดคำ ผลการวิจัยพบว่า ชุดฝึกซ่อมเสริมการเขียนสะกดคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ 89.22/82.01

สมเดช เจริญชนม์ (2541) ศึกษาการเปรียบเทียบความสามารถและเจตคติที่มีต่อการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนซ่อมเสริมด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านด้านการรู้จักคำกับแบบฝึกทั่วไป กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2540 ของโรงเรียนบ้านโพหวาย อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 60 คน ที่ได้คะแนนการอ่านภาษาไทยต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำร้อยละ 70 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนซ่อมเสริมด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านด้านการรู้จักคำมีความสามารถในการอ่านภาษาไทยสูงกว่านักเรียนที่เรียนซ่อมเสริมด้วยแบบฝึกทั่วไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่เรียนซ่อมเสริมด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านด้านการรู้จักคำมีเจตคติที่ดีต่อการอ่านภาษาไทยสูงกว่านักเรียนที่เรียนซ่อมเสริมด้วยแบบฝึกทั่วไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บุญลักษณ์ เอี่ยมสำอาง (2541) การสร้างบทเรียนสำเร็จรูปสำหรับการสอนซ่อมวิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ที่สอบไม่ผ่านจุดประสงค์ที่ 5.1 เรื่อง รูปลักษณะของคำ จำนวน 164 คน กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีสุ่มอย่างง่ายสำหรับหาประสิทธิภาพของบทเรียน สำเร็จรูปเป็นรายบุคคลจำนวน 3 คน สำหรับกลุ่มเล็กจำนวนกลุ่มละ 10 คน 3 กลุ่ม และสำหรับกลุ่มใหญ่ จำนวน 30 คน ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนสำเร็จรูปเรื่องรูปลักษณะของคำ สำหรับใช้ในการสอนซ่อม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.29/84.42 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และคะแนนทดสอบหลังเรียนสูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นวกฤษต์ ปวนรัตน์ (2549) ศึกษาการสอนซ่อมเสริมทักษะการเขียนสะกดคำ โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียน บ้านไม้สลิ อำเภอกู่หว้า จังหวัดลำพูน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านไม้สลิ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 18 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนซ่อมเสริมทักษะการเขียนสะกดคำ โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนสะกดคำสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพฤติกรรมนักเรียนที่สังเกตได้ คือ ความสนใจกับบทเรียน ความมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบ นักเรียนสามารถปฏิบัติตามข้อตกลงในการใช้ห้องคอมพิวเตอร์สามารถเรียนรู้เนื้อหาในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สามารถปฏิบัติตามกิจกรรมได้ถูกต้องตามขั้นตอน และสามารถใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ได้คล่องแคล่วยิ่งขึ้น รวมทั้งสามารถช่วยเหลือ อธิบาย แนะนำเพื่อน ๆ ที่ไม่เข้าใจได้

ศิริวรรณ เมลืองนนท์ (2549) ศึกษาผลของการสอนซ่อมเสริมตามแนวทฤษฎีซ่อมแซม โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่มีต่อมโนทัศน์และความคงทนในการเรียนคณิตศาสตร์ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนราชินี

กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 2 ห้อง คือ กลุ่มทดลอง 43 คน และกลุ่มควบคุม 44 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนซ่อมเสริมตามแนวทฤษฎีซ่อมแซมโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์มีผลการทดสอบมโนทัศน์ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 50 นักเรียนที่ได้รับการสอนซ่อมเสริมตามแนวทฤษฎีซ่อมแซมโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์มีมโนทัศน์สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนซ่อมเสริมแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่ได้รับการสอนซ่อมเสริมตามแนวทฤษฎีซ่อมแซมโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์มีความคงทนในการเรียนคณิตศาสตร์ไม่สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนซ่อมเสริมแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชนานิน คมพจน์ (2552) ศึกษาผลของการสอนซ่อมเสริมโดยใช้ทฤษฎีการซ่อมแซมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 จังหวัดสุราษฎร์ธานี กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสุราษฎร์ธานี จำนวน 20 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนซ่อมเสริมโดยใช้ทฤษฎีการซ่อมแซมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนซ่อมเสริมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่เรียนซ่อมเสริมโดยใช้ทฤษฎีการซ่อมแซมมีเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ก่อนและหลังเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หลังจากนักเรียนผ่านการเรียนซ่อมเสริมพบว่า นักเรียนที่แก้ไขข้อบกพร่องในการคำนวณได้ทุกข้อ คิดเป็นร้อยละ 45 ของนักเรียนทั้งหมด ข้อบกพร่องที่พบมากที่สุด คือ ข้อบกพร่องในการลำดับเครื่องหมาย

วัฒนิตา นำแสงวานิช (2552) ศึกษาผลของการเรียนการสอนซ่อมเสริมโดยใช้ทฤษฎีของไฟรีและไครเนเพื่อการพัฒนาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ที่มีต่อความสามารถทางคณิตศาสตร์และเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 52 คน ผลการวิจัยพบว่า คะแนนความสามารถทางคณิตศาสตร์ด้านความรู้ความจำ ด้านการคิดคำนวณ ด้านความเข้าใจ ด้านการนำไปใช้ และด้านการวิเคราะห์หลังการเรียนการสอนซ่อมเสริมโดย

ใช้ทฤษฎีของไฟรีและไครเนเพื่อการพัฒนาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นทุกด้าน และค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถทางคณิตศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และค่าขนาดอิทธิพลของการสอนซ่อมเสริมเพื่อปรับความรู้พื้นฐานโดยใช้ทฤษฎีของไฟรีและไครเนต่อความสามารถทางคณิตศาสตร์มีขนาดอิทธิพลในระดับปานกลาง คะแนนเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ด้านความรู้ ด้านความรู้สึก และด้านการกระทำ หลังการเรียนการสอนซ่อมเสริมโดยใช้ทฤษฎีของไฟรีและไครเนเพื่อการพัฒนาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นทุกด้าน และค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและค่าขนาดอิทธิพลของการสอนซ่อมเสริมเพื่อปรับความรู้พื้นฐานโดยใช้ทฤษฎีของไฟรีและไครเนต่อเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์มีขนาดอิทธิพลในระดับปานกลาง

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นการนำชุดฝึก แบบฝึกทักษะการอ่าน บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน บทเรียนสำเร็จรูป การนำทฤษฎีซ่อมแซม และทฤษฎีของไฟรีและไครเนไปใช้ในการสอนซ่อมเสริมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีทั้งนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ตัวแปรตามในงานวิจัยส่วนใหญ่ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ด้านการอ่านและการเขียน ความสามารถในการอ่าน ความสามารถทางคณิตศาสตร์ ความคงทนในการเรียน มโนทัศน์ และเจตคติต่อการอ่าน ผลการวิจัยพบว่า การนำชุดฝึก แบบฝึกทักษะการอ่าน บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน บทเรียนสำเร็จรูป การนำทฤษฎีซ่อมแซม และทฤษฎีของไฟรีและไครเนไปใช้ในการสอนซ่อมเสริมส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ด้านการอ่านและการเขียน ความสามารถในการอ่าน ความสามารถทางคณิตศาสตร์ ความคงทนในการเรียน มโนทัศน์ และเจตคติต่อการอ่าน และตัวแปรตามอื่น ๆ เพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.2 งานวิจัยการจัดการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทย

นवलสกุล พวงบุบผา (2544) พัฒนารูปแบบการเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่องการจำแนกคำในภาษาไทย วิชาภาษาไทย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 โรงเรียนวัดเขมาภิรตาราม อำเภอเมืองจังหวัดนนทบุรี จำนวน 48 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่องการจำแนกคำในภาษาไทย วิชาภาษาไทย ผลการวิจัยพบว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่องการจำแนกคำในภาษาไทยมีประสิทธิภาพ 91.22/88.33 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ผลการประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาอยู่ในระดับดีมากและคุณภาพด้านสื่ออยู่ในระดับดี

พัชรา สุนทรนันท์ (2544) ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการใช้คำถามและความรับผิดชอบต่อการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนด้วยชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ โดยใช้การเรียนแบบร่วมมือกับการสอนตามคู่มือครู กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2542 จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 30 คน กลุ่มทดลองสอนด้วยชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ โดยใช้การเรียนแบบร่วมมือและกลุ่มควบคุมสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการใช้คำของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความรับผิดชอบต่อการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกันและความสามารถในการใช้คำของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ชะลอรัตน์ ศิริเขตรกรณ์ (2545) พัฒนารูปแบบการเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง ไตรยางศ์และการผันอักษร ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนเทศบาลวัดจอมคีรีนาคพรต

อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 48 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง ไตรยางศ์และการผันอักษร ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง ไตรยางศ์และ การผันอักษร มีประสิทธิภาพ 89.27/91.22 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้และผลการประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาอยู่ในระดับดีและคุณภาพด้านสื่ออยู่ในระดับดี

วรรณิ ภิมย์คำ (2546) ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทาง

การเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่อง คำและความสัมพันธ์ของคำ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนโดยวิธีสอนแบบเอ็กซ์พลีซิทกับวิธีสอนแบบปกติ กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 โรงเรียนบางเลนวิทยา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม จำนวน 90 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 45 คน โดยกลุ่มทดลองได้รับการสอนแบบเอ็กซ์พลีซิทและกลุ่มควบคุมได้รับการสอนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนที่สอนโดยวิธีสอนแบบเอ็กซ์พลีซิทแตกต่างกับนักเรียนที่สอนโดยวิธีสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนกลุ่มทดลองพอใจต่อวิธีสอนแบบเอ็กซ์พลีซิทในระดับมาก

เฉลิมชนม์ รักลา (2547) พัฒนาชุดการสอนกลุ่มสาระ

การเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่องเสียงในภาษาไทย กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวิสุทธิศ กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ชุดการสอนประกอบการบรรยาย เรื่อง เสียงในภาษาไทยและแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการวิจัยพบว่า ชุดการสอนประกอบการบรรยายประกอบการบรรยาย เรื่อง เสียงในภาษาไทยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 95.06/87.91 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ศักดิ์ดา ฤทธิธ (2547) พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้และบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง คำและหน้าที่ของคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านสำโรง อำเภอยะนิง จังหวัดสุรินทร์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 37 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้บทเรียนสำเร็จรูปเรื่องคำและหน้าที่ของคำและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้และบทเรียนสำเร็จรูปเรื่องคำและหน้าที่ของคำกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ 82.61/86.90 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ 80/80 ที่ตั้งไว้ มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.66 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ชวลีพร ฤทธิเดช (2547) ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ชนิดและหน้าที่ของคำในภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้และไม่ใช้แผนที่ความคิด กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดธรรมจริยาภิรมย์ อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ปีการศึกษา 2546 จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 30 คน กลุ่มทดลองจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนที่ความคิดและกลุ่มทดลองจัดการเรียนรู้โดยไม่ใช้แผนที่ความคิด ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ชนิดของคำไทยของนักเรียนที่จัดการเรียนรู้โดยใช้แผนที่ความคิดสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่จัดการเรียนรู้โดยไม่ใช้แผนที่ความคิดอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง ชนิดของคำในภาษาไทยของกลุ่มทดลองที่จัดการเรียนรู้โดยใช้แผนที่ความคิดมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

นพนภา อ้อกค้วง (2547) ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องคำและหน้าที่ของคำในภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือกันเทคนิค STAD กับการสอนแบบปกติ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตกวีวิทยา อำเภอกำแพงแสน จังหวัด

นครปฐม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 48 คน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 24 คน กลุ่มแรกเรียนโดยการเรียนแบบร่วมมือกันเทคนิค STAD ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งเรียนโดยการสอนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องคำและหน้าที่ของคำในภาษาไทยของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือกันเทคนิค STAD กับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือกันเทคนิค STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปกติ

ภิญโญ ทองเหลา (2547) พัฒนารูปแบบการเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยการเรียนรู้วิชาภาษาไทย เรื่อง การวิเคราะห์และสังเคราะห์ประโยค สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยการเรียนรู้วิชาภาษาไทย เรื่อง การวิเคราะห์และสังเคราะห์ประโยคที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยการเรียนรู้วิชาภาษาไทย เรื่อง การวิเคราะห์และสังเคราะห์ประโยค สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.29/79.67 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติของนักเรียนหลังได้กับการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กนกวรรณ สายะบุตร (2547) พัฒนารูปแบบการเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง ชนิดของประโยคสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนวมินทราชินูทิศสตรีวิทยาพุทธมณฑล กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 โรงเรียนนวมินทราชินูทิศสตรีวิทยาพุทธมณฑล จำนวน 50 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง ชนิดของประโยค สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องชนิดของประโยค มีค่า 81.93/85.07 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดและคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสูงกว่าก่อนเรียน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ นักเรียนมีความคิดเห็นต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนอยู่ในระดับดี

ศิริพร ทาทอง (2548) ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักภาษาไทย เรื่อง คำกริยาและคำวิเศษณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือกันเทคนิคกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (STAD) กับการสอนแบบปกติ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาลวัดธรรมนิการาม อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 30 คน โดยกลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือกันเทคนิคกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (STAD) และกลุ่มทดลองได้รับการสอนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักภาษาไทย เรื่อง คำกริยาและคำวิเศษณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอน โดยการเรียนแบบร่วมมือกันเทคนิคกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (STAD) สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนกลุ่มทดลองมีความคิดเห็นที่ดีต่อวิธีสอน โดยการเรียนแบบร่วมมือกันเทคนิคกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (STAD)

สืบวงศ์ ชื่นสมบัติ (2549) ศึกษาผลการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง ความรู้เกี่ยวกับอักษรไทย อักษรวิธีและชนิดของคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนวินิตศึกษาในพระราชูปถัมภ์ฯ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำนวน 76 คน เครื่องมือที่ใช้การวิจัยได้แก่บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียเรื่อง ความรู้เกี่ยวกับอักษรไทย อักษรวิธีและชนิดของคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 91.03/91.56 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และผลการประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาและคุณภาพด้านสื่ออยู่ในระดับดี

โสภิต รุ่งทอง (2549) ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 หลักภาษาไทยและเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่
 ได้รับการสอนโดยใช้เกมกับการสอนแบบปกติ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
 ปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนชัยรัตน์ อำเภอยะนิง จังหวัดปทุมธานี
 จำนวน 100 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 50 คน โดยกลุ่มทดลอง
 ได้รับการสอนโดยใช้เกมและกลุ่มควบคุมได้รับการสอนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า
 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังการทดลองแตกต่างจาก
 ก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนและ
 เจตคติของนักเรียนกลุ่มทดลองแตกต่างจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ เจตคติของ
 นักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ลลิตา อุ๋นทอง (2550) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องคำ
 บาลีสันสกฤตที่ได้รับการสอนโดยใช้เกมกับการสอนแบบปกติสำหรับนักเรียนชั้นมัธยม-
 ศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบางกะปิสุขุมนวพันธ์อุปถัมภ์ กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง คือ
 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนบางกะปิสุขุม-
 นวพันธ์อุปถัมภ์ กรุงเทพมหานคร จำนวน 90 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
 กลุ่มละ 45 คน โดยกลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยใช้เกมและกลุ่มควบคุมได้รับการสอน
 โดยวิธีปกติ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เกมมีผลสัมฤทธิ์ทาง
 การเรียน เรื่อง คำบาลีสันสกฤตหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญ
 ทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เกมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 เรื่อง คำบาลีสันสกฤตสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
 ที่ระดับ .01

สุภัทรา ทรัพย์ไหลมา (2550) ศึกษาประสิทธิภาพบทเรียน
 คอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง ประโยคในภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
 สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียน
 ราชวินิตบางแคปานขำ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 48 คน เครื่องมือที่ใช้ใน
 การวิจัยได้แก่บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง ประโยคในภาษาไทย ผลการวิจัย

พบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง ประโยคในภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 92.07/91.55 รวมทั้งผลการประเมินด้านเนื้อหาอยู่ในระดับดีมากและด้านเทคโนโลยีการศึกษาอยู่ในระดับดี

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นการนำบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน บทเรียนสำเร็จรูป ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ แผนที่ความคิด การใช้เกม วิธีสอนแบบเอ็กซ์พลซิทีท การเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (STAD) กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตัวแปรตามในงานวิจัยส่วนใหญ่ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลักภาษาไทย เจตคติต่อหลักภาษาไทย ความสามารถในการใช้คำ ความรับผิดชอบต่อการเรียน ผลการวิจัยพบว่า การนำนวัตกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทยส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลักภาษาไทย เจตคติต่อหลักภาษาไทย ความสามารถในการใช้คำ ความรับผิดชอบต่อการเรียน และตัวแปรตามอื่น ๆ เพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.3 งานวิจัยการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบจิ๊กซอว์

ปิยะฉัตร ขาวแก้ว (2542) ศึกษาผลของการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ที่มีต่อทักษะการทำงาน ร่วมกัน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในรายวิชา ส 306 : ประเทศของเรา 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสตรีราชินูทิศ จังหวัดอุดรธานี กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสตรีราชินูทิศ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 จำนวน 104 คน แบ่งเป็น กลุ่มทดลอง 52 คน และกลุ่มควบคุม 52 คน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และทักษะการทำงานร่วมกันของนักเรียนได้รับการสอนโดยการเรียน แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พงศกร เมธีธรรม (2544) ศึกษากรณีศึกษาการเรียนแบบเป็นกลุ่มโดยใช้วิธีจิกซอว์กับกลุ่มนักศึกษาวิชาเอกภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 1 ที่มหาวิทยาลัยนเรศวร กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาวิชาเอกภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยนเรศวร จำนวน 9 คน ซึ่งสุ่มตัวอย่างจากกลุ่มประชากร 53 คน ที่ศึกษาในปีการศึกษา 2544 ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการพูดที่สูงขึ้น และมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนแบบเป็นกลุ่ม นอกจากนี้ นักศึกษาได้พัฒนาทางการพูด มีสัมฤทธิ์ผลในการเรียน ทักษะทางสังคม พัฒนาการส่วนบุคคล การทำงานร่วมกับผู้อื่น มีทักษะทางการคิดและบรรยากาศการเรียนที่ดีซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเรียนแบบเป็นกลุ่มสนับสนุนให้นักศึกษาพูด ภาษาอังกฤษในระดับประโยคที่ยาวซึ่งมีจุดประสงค์ในบริบทจริงและลักษณะของภาษาที่นักศึกษาได้รับ ได้ใช้และบริบทของภาษามีผลต่อการเรียนรู้ทางภาษา

กมลวรรณ เจริญเตี้ย (2547) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนแบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค Jigsaw II กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 โรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา ตำบลสุรศักดิ์อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวน 110 คน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนแบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค Jigsaw II สูงกว่านักเรียนที่เรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กนิษฐา จิถม (2550) ศึกษาการใช้กิจกรรมต่อชิ้นส่วนเพื่อส่งเสริมความเข้าใจในการอ่าน การพูดภาษาอังกฤษ และทักษะทางสังคมของนักเรียนระดับก้าวหน้า กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนนวมินทราชูทิศพายัพ ที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษอ่าน เขียน (อ 41203) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 21 คน ผลการวิจัยพบว่า คะแนนความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนหลังการเรียน โดยใช้กิจกรรมต่อชิ้นส่วนสูงขึ้นและอยู่ในระดับปานกลาง และคะแนนความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนหลังการเรียน โดยใช้กิจกรรมต่อ

ชั้นสูงชั้นและอยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนที่เรียน โดยใช้กิจกรรมต่อชั้นสูงมีการใช้การเจรจาหาความหมายประเภทคำถามเพื่อขอความกระจ่าง การตรวจสอบความเข้าใจ และการตอบคำถามขนาดสั้น และคะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนหลังเรียน โดยใช้กิจกรรมต่อชั้นสูงชั้นและอยู่ในระดับสูง

วงศ์ปกรณ์ พชรธรรมโรจน์ (2551) ศึกษาผลของการเรียนแบบร่วมมือแบบจิ๊กซอว์โดยใช้บล็อกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาฝรั่งเศสของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนนนทรีวิทยา จำนวน 40 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 20 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือแบบจิ๊กซอว์ที่มีการใช้เครื่องมือสื่อสารแตกต่างกันมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือแบบจิ๊กซอว์ที่มีการใช้เครื่องมือสื่อสารแตกต่างกันมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเรียนที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นการนำวิธี เทคนิค กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ และการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์โดยใช้บล็อกไปใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีทั้งนักเรียนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา ตัวแปรตามในงานวิจัยส่วนใหญ่ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ ความเข้าใจในการอ่าน ความสามารถในการพูด และทักษะทางสังคม ผลการวิจัยพบว่า การนำวิธี เทคนิค กิจกรรมการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ และการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์โดยใช้บล็อกไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ ความเข้าใจในการอ่าน ความสามารถในการพูด และทักษะทางสังคมและตัวแปรตามอื่น ๆ เพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Gomleksiz (2007) ศึกษาผลของการเรียนรู้แบบร่วมมือวิธีจิ๊กซอว์ II ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้และเจตคติต่อวิชาภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศของนักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยไพราท (The Firat University) ประเทศตุรกี จำนวน 66 คน ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาที่เรียนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือวิธีจิ๊กซอว์ II มีเจตคติต่อวิชาภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักศึกษาที่เรียนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือวิธีจิ๊กซอว์ II มีคะแนนผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้และเจตคติต่อวิชาภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศสูงกว่านักศึกษาที่รับการสอนด้วยวิธีปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Souvignier and Kronenberger (2007) ศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการกลุ่มแบบจิ๊กซอว์ เทคนิคการใช้คำถาม และวิธีที่ครูเป็นผู้ให้คำแนะนำ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาเกรด 3 จากโรงเรียน 3 แห่ง จำนวน 208 คน แต่ละโรงเรียนจัดการเรียนรู้ 3 วิธี ได้แก่ กระบวนการกลุ่มแบบจิ๊กซอว์ เทคนิคการใช้คำถาม และวิธีที่ครูเป็นผู้ให้คำแนะนำ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้กระบวนการกลุ่มแบบจิ๊กซอว์และเทคนิคการใช้คำถามมีคะแนนผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีที่ครูเป็นผู้ให้คำแนะนำ

Doymus (2008) ศึกษาผลของการใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วิชาความสมดุลทางเคมีของนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์เบื้องต้น กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์เบื้องต้นที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2005 และ 2006 การแบ่งกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่เรียนโดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์มีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วิชาความสมดุลทางเคมีสูงกว่านักศึกษาที่ได้รับการสอนด้วยวิธีปกติ

Dollard and Mahoney (2010) ศึกษาผลการใช้วิธีจิกซอว์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้และเจตคติต่อการเรียนหลักสูตรวิทยาศาสตร์เบื้องต้นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาเกรด 8 เขตตะวันตกของนครนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวน 64 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีจิกซอว์และนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีปกติมีคะแนนผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีจิกซอว์มีเจตคติต่อการเรียนหลักสูตรวิทยาศาสตร์เบื้องต้นสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Sahin (2010) ศึกษาผลของการใช้เทคนิคจิกซอว์ II ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้และเจตคติต่อสำนวนการเขียน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาในภาควิชาภาษาตุรกี ปีการศึกษา 2009 จำนวน 80 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 42 คน และกลุ่มควบคุม 38 คน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่ได้รับการสอนด้วยเทคนิคจิกซอว์ II มีคะแนนผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้และเจตคติต่อสำนวนการเขียนสูงกว่านักศึกษาที่ได้รับการสอนด้วยวิธีปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Maden (2010) ศึกษาการใช้เทคนิคจิกซอว์ IV ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ ความคงทนในการเรียนรู้ และเจตคติต่อวิชาเทคนิคและวิธีการสอนภาษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ศึกษาในภาควิชาภาษาตุรกี จำนวน 62 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 32 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 30 คน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่ได้รับการสอนด้วยเทคนิคจิกซอว์ IV มีคะแนนเจตคติต่อวิชาเทคนิคและวิธีการสอนภาษาสูงกว่าก่อนเรียน นักศึกษาที่ได้รับการสอนด้วยเทคนิคจิกซอว์ IV กับนักศึกษาที่ได้รับการสอนด้วยวิธีปกติมีคะแนนผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ ความคงทนในการเรียนรู้ และเจตคติต่อวิชาเทคนิคและวิธีการสอนภาษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Lin (2010) ศึกษาความคิดเห็นของคณาจารย์และนักศึกษาชาวไต้หวันที่เรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ กลุ่มตัวอย่าง คือ คณาจารย์ผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษและนักศึกษาชาวไต้หวัน ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเซาเทิร์นไต้หวัน (Southern Taiwan University) ที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษในฐานะภาษา ต่างประเทศ ผลการวิจัยพบว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ ช่วยพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักศึกษาเป็นอย่างดี คณาจารย์และนักศึกษาเห็นว่าเทคนิคจิ๊กซอว์เป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ข้อเสนอแนะ ควรให้มหาวิทยาลัยและรัฐบาลกำหนดนโยบายส่งเสริมการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน โดยเฉพาะการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ในวิชาภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ

Doymus, Karacop, and Simsek (2010) ศึกษาเปรียบเทียบการใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ การนำเสนอแอนิเมชัน และการสอนด้วยวิธีปกติที่มีต่อมโนทัศน์ในวิชาเคมีไฟฟ้าของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2007 – 2008 โดยแบ่งนักศึกษาเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ กลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยการนำเสนอแอนิเมชัน และกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีปกติ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่ได้รับการสอนด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์และนักศึกษาที่ได้รับการสอนด้วยการนำเสนอแอนิเมชันมีคะแนนมโนทัศน์ในวิชาเคมีไฟฟ้าสูงกว่านักศึกษาที่ได้รับการสอนด้วยวิธีปกติ

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นการนำวิธีจิ๊กซอว์ เทคนิคจิ๊กซอว์ II และ IV และกิจกรรมกลุ่มแบบจิ๊กซอว์ การใช้คำถามและการนำเสนอด้วยแอนิเมชัน ไปใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีทั้งนักเรียนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา ตัวแปรตามในงานวิจัยส่วนใหญ่ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ เจตคติต่อภาษาอังกฤษ มโนทัศน์

การเรียนรู้ ความคงทนในการเรียนรู้ และความคิดเห็น ผลการวิจัยพบว่า การนำวิธี จิ๊กซอว์ เทคนิคจิ๊กซอว์ II และ IV และกิจกรรมกลุ่มแบบจิ๊กซอว์ การใช้คำถามและการนำเสนอด้วยแอนิเมชันไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ เจตคติต่อภาษาอังกฤษ มโนทัศน์การเรียนรู้ ความคงทนในการเรียนรู้ ความคิดเห็น และตัวแปรตามอื่น ๆ เพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

การวิจัย เรื่อง ผลของการสอนซ่อมเสริมโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบ จิ๊กซอว์ที่มีต่อเจตคติและผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทยของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดในการทำวิจัย ซึ่งนำเสนอเป็นภาพได้ ดังนี้

